

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2011

Bc. Alice Vondráčková

Univerzita Karlova v Praze

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra sociální práce

Bc. Alice Vondráčková

**Pomoc při finančním hospodaření a využití
finančně poradenských služeb v azylovém
domě pro matky s dětmi**

Assistance in financial management and use of financial counselling
services in the asylum house for mothers with children

Diplomová práce

Praha 2011

Autor práce: Bc. Alice Vondráčková

Vedoucí diplomové práce: Ing. Mgr. Matěj Lejsal

Oponent diplomové práce:

Datum obhajoby: 2011

Hodnocení:

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a prostřednictvím elektronické databáze vysokoškolských kvalifikačních prací v depozitáři Univerzity Karlovy a používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem.

V Praze dne 10.1. 2011

Alice Vondráčková

Anotace

Téma mé diplomové práce je Pomoc při finančním hospodaření a využití finančně poradenských služeb v azylovém domě pro matky s dětmi. Cílem této práce je zjistit, zda je možné pomoci matkám v azylových domech ve finančním hospodaření. Finanční gramotnost a dovednost hospodařit s penězi těchto uživatelék bývá na velice nízké úrovni, kterou pak předávají svým dětem. Sociální pracovníci v azylových domech se snaží pomáhat a podporovat uživatelky v různých oblastech jejich života. Peníze jsou však oblast, do které si ne každá uživatelka nechá zasahovat.

Ve své práci se zabývám pohledy jednotlivých účastníků na problematiku finančního hospodaření a dále s pomocí různých nástrojů spolupracuji s uživatelkami na zlepšení jejich dovednosti finančního hospodaření a na závěr zhodnocuji, jak se spolupráce na tomto úkolu podařila.

Annotation

The theme of my thesis is Assistance in financial management and use of financial counselling services at the asylum houses for mothers with children. The aim of this study is to determine whether it is possible to help mothers at asylum houses with financial management. Financial literacy and the skill to manage their money of these users is very low and it is later on transmitted to their children. Social workers at asylum houses try to help and to encourage their clients in various areas of their lives. Money is not the area every client allows you to intervene in.

In my work I consider the views of particular participants on issues of financial management and through using various tools to cooperate with users to improve their financial management skills and at the end of my work I review how the cooperation worked out and succeeded.

Klíčová slova

Azylový dům pro matky s dětmi, sociální poradenství, finanční hospodaření, finanční poradenství

Keywords

Asylum house for mothers with children, social counselling, financial management, financial advice

Obsah

Úvod	1
1. Rodina.....	3
1.1 Definice rodiny a její funkce	4
1.2 Historický vývoj a aktuální problémy současné rodiny	6
1.3 Rodina osamělé matky s dítětem	10
1.3.1 Kdo je osamělá matka s dítětem	11
1.3.2 Rizika ohrožující osamělou matku s dítětem	12
2. Azylový dům pro matky s dětmi	13
2.1 Legislativní zajištění	13
2.2 Standardy kvality sociálních služeb	14
2.3 Poslání a cíle	19
2.4 Poskytované služby	20
2.5 Co přivádí ženy do azylových domů a s jakými problémy, se potýkají	21
2.5.1 Bytová situace	21
2.5.2 Finanční problémy – dluhy	22
2.5.3 Partnerské a rodinné problémy	23
2.5.4 Ekonomické znevýhodnění.....	23
3. Finanční poradenství a sociální poradenství ve finanční oblasti	25
3.1 Nezávislé finanční poradenství.....	25
3.1.1 Kdo jsou nezávislí finanční poradci.....	28
3.1.2 Techniky a metody práce.....	30
3.1.3 Výhody a nevýhody spolupráce.....	34
3.1.4 Etický kodex finančních poradců	35
3.1.5 Mohou být osamělé matky v azylových domech potencionálními klienty?.....	38
3.2 Organizace pomáhající řešit problémy poskytováním sociálního poradenství v oblasti financí a dluhů	39
3.3 Institut osobního bankrotu.....	44
3.3.1 Vznik a právní zakotvení.....	45
3.3.2 Možnosti a rizika, které přináší	46

4. Výchozí stav z hlediska uživatelů služeb, sociálních pracovníků, finančního poradce, sociálního poradenství.....	47
4.1 Hledisko uživatelů služeb	47
4.2 Hledisko sociálních pracovníků.....	49
4.3 Hledisko finančního poradce.....	50
4.4 Hledisko sociálního poradenství.....	51
5. Metodika	53
5.1 Kazuistiky uživatelů služeb	53
5.2 Popis techniky finančního hospodaření	58
6. Šetření II. – popis stavu po použití metodiky	65
Závěr	70
Použitá literatura	73
Přílohy	75

Úvod

Azylové domy pro matky s dětmi jsou v dnešní době celkem rozšířenou sociální službou. Jejich počet je však i tak nedostačující. Stále více rodin se dostává na pokraj chudoby a nemají možnost řešit uspokojivě svou situaci. Ve chvíli, kdy se podaří vyřešit jednu těžkost, objeví se jiná. Ztráta bydlení a nemožnost si najít nové, která nejčastěji přivádí matky do azylových domů, je málokdy příčinou, ale většinou důsledkem selhávání v jiných oblastech života. V součinnosti s tím hraje velkou roli fakt, že obyvatelky azylových domů jsou velmi často ženy patřící k romskému etniku. A i když mají snahu si najít vlastní bydlení a mají dostatek prostředků k jeho zajištění, dost často se setkávají s odmítnutím v důsledku barvy pleti.

Ve své práci se zaměřuji na fungování matek v azylových domech po stránce finanční. Často se stává, že ženy, přicházející do azylových domů, mají problémy s hospodařením. Jejich příjem není vždy tak vysoký, aby zabezpečil všechny potřeby matky a jejích dětí. Spolu s nízkou, někdy také žádnou finanční gramotností, je velké riziko půjček od nebankovních institucí a zabřednutí do dluhové pasti. Ne vždy se toto riziko objevuje, avšak téměř vždy si matky za dobu strávenou v azylovém domě nedokáže ušetřit žádné prostředky, které by jim mohly sloužit jako určitá finanční rezerva, kterou by každá rodina měla mít, nebo by mohla sloužit jako část kauce na pronájem bytu. Okrajově se věnuji i finančnímu poradenství, které se v posledních letech v České republice rozšiřuje, a zajímám se o to, zda klientky azylových domů, které nemají peněz nazbyt, by mohly být klientkami finančních poradců.

Téma této práce jsem si zvolila z důvodů svého několika měsíčního působení v oboru finančního poradenství a také svého působení jako sociální pracovnice v azylovém domě EZER, kde jsem byla klíčovou pracovnící několika uživatelek. Při práci s nimi jsem si uvědomila, že otázka nedostatku finančních prostředků a problémů ohledně hospodaření a udržení vyrovnaného rodinného rozpočtu je pro ně velmi tíživá a je žádoucí tento problém nějak řešit.

Svou práci jsem rozdělila do několika částí. V prvních třech teoretických částech se postupně zabývám rodinou, azylovými domy pro matky s dětmi a důvody, kvůli kterým

se matky s dětmi v těchto zařízeních ocitají, finančním poradenstvím a sociálním poradenstvím ve finanční oblasti. V praktické části rozebírám výchozí stav z hlediska pohledu jednotlivých účastníků, následuje samotná výzkumná část, kdy jsem s jednotlivými uživatelkami pracovala na cíli naučit se hospodařit, které je ukončené shrnutím a danými závěry, které shrnují, jaké nástroje byly u dané uživatelky použity, z jakého důvodu, a jak si uživatelka při práci na tomto cíli vedla.

1. Rodina

Rodina je základním stavebním kamenem lidské společnosti, existuje zejména z důvodu péče a výchovy dětí. Rodina reprodukuje člověka jako živočicha, ale také mu umožňuje integraci do společnosti a dané kultury. „Rodina je prvním a dosti závazným modelem společnosti, s jakým se dítě setkává. Předurčuje jeho osobnostní vývoj, jeho vztahy k jiným skupinám lidí. Rodina dítě orientuje na určité hodnoty, vystavuje ho určitým konfliktům, poskytuje mu určitý typ podpory. Tímto způsobem osobitě zabarvuje to nejpodstatnější, co dítěti předává – sociální dovednosti, bez kterých se ono v dospělosti neobejde. V tomto smyslu mluvíme o socializační funkci rodiny.“ (Matoušek, 2003, s.9)

Proto, aby byl zajištěn zdravý duševní a tělesný vývoj dítěte, je nutné, aby dítě vyrůstalo v rodině, kde se rodiče velmi citově angažují a kde je vytvořeno stabilní a chráněné prostředí. To nemůže vytvořit žádná jiná instituce, než rodina.

Každý člověk v jakémkoliv věku potřebuje rodinu, nejen jako dítě, ale i jako dospělý. Založit si vlastní rodinu patří k nejdůležitějším lidským hodnotám. Na to navazují další hodnoty, člověk nachází smysl vlastní existence, duševní klid a vnitřní vyrovnanost. Rodina poskytuje svému členovi podporu, zázemí a pocit bezpečí. V případě, že funguje jak má, neklade si žádné podmínky. Rodina však nemá jen kladné stránky, je pro člověka také zdrojem stresu. Rodič musí být rodičem nepřetržitě, nehledě na fyzické nebo psychické rozpoložení. Dítě je tak vydáno na pospas dospělému a jeho rozmarům. Nejde však jen o přizpůsobení sebe vůči potomkům, ale také vůči partnerovi. Každý má své vlastní plány, potřeby a životní cíle. Ne vše však lze realizovat na základě vlastních pohnutek, většinou je k tomu potřeba partnerův souhlas, případně dlouhé vyjednávání určitých kompromisů. Z některých svých potřeb, plánů a cílů musí členové rodiny slevit a podřídit se tak přání rodiny.

1.1 Definice rodiny a její funkce

Jednoznačně definovat pojem rodina není úplně snadné a v odborné literatuře najdeme definicí bezpočet. Velký sociologický slovník mluví o rodině jako o: „původní a nejdůležitější společenské skupině a instituci s hlavními funkcemi reprodukce, výchovy, socializace a přenosu kulturních vzorců“. „Vztahy uvnitř rodiny jsou neformální a jsou založeny výrazně na emocionalitě. v rodině se utváří důvěra v sebe, motivačně volní charakteristiky, postoj k sobě i ostatním, formují se zde modely chování. Dochází zde k procesu identifikace a k seznamování se s identifikačními vzory odpovídajícími vlastní pohlavní roli. V prostředí rodiny se osvojují i formy verbální a neverbální komunikace. Dochází zde k poskytování potřebných dovedností pro začlenění do společnosti, ale i k formování vlastní osobnosti.“ (Výrost, Slaměník, 1998, s.303)

Rodina může být definována různých z hledisek, například:

- psychologického – rodina je společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy a odpovědností a vzájemnou pomocí
- sociologického – primární skupina, v níž se intenzivně mohou rozvíjet osobní interpersonální vazby a komunikace
- právního – příbuzenský svazek založený manželstvím, který zásadně zahrnuje rodiče a děti, jakož i vztahy mezi nimi
- ekonomického – vyživovací povinnost rodičů a dětí. Tímto hlediskem se budu dále podrobněji zabývat.

Funkce rodiny

Postavení rodiny ve společnosti, stejně jako vztahy uvnitř rodiny, jsou ovlivňovány neustálými společenskými, ekonomickými a kulturními změnami. V souvislosti s tím se vyvíjí také funkce rodiny. Některé v důsledku změn rodina přestává plnit, některé se stávají zásadnější a důležitější. V současné době se rodina více než kdy dříve stává bezpečným útočištěm před veřejným světem.

V odborné literatuře se nejčastěji setkáme s těmito základními funkcemi rodiny:

Biologicko-reprodukční funkce

Je významnou funkcí nejen pro jedince, kteří rodinu utváří, ale také pro společnost jako celek. I když se tato funkce ve své podstatě nemění, ve většině vyspělých zemí se v posledních letech objevuje trend, na jehož základě je dítě vnímáno jako překážka profesního růstu a seberealizace obou z rodičů. Tento trend se projevuje ve stále nižším počtu narozených dětí.

Socializačně – výchovná funkce

Rodina je první sociální skupinou, do které dítě patří. V ní se učí základním návykům a způsobům chování, které je v dané společnosti žádoucí. Hlavní úlohou procesu socializace zůstává příprava dětí do praktického života. V poslední době se někdy stává, že rodiče z nedostatku času na své děti a jejich výchovu, přesouvají pravomoc výchovy do rukou školních zařízení s nadějí, že za ně škola napraví jejich nedostatky a chyby, kterých se během výchovy na svých dětech dopustili.

Emocionální funkce

Emocionální funkce je v rodině zásadní a nezastupitelná. Rodina je jediná instituce, která dokáže vytvořit potřebné citové zázemí, pocit lásky, bezpečí a jistoty. I tato funkce prochází změnami. Od 90. let 20. století lze pozorovat zvýšení počtu rodin, které tuto funkci plní s velkými problémy, nebo ji neplní vůbec. Roste počet dětí, které jsou citově deprivované a týrané.

Ekonomicko – zabezpečovací funkce

V dřívějších dobách byla důležitější, týkala se výrobní činnosti. Dnes je rodina závislá na výrobní činnosti společnosti, výrobní činnost rodiny spočívá dnes ve vnitřních činnostech rodiny. Navenek je však spíše spotřební jednotkou. Pokud se rodina dnes nedokáže sama ekonomicky zabezpečit, pomáhá v dané situaci stát se systémem sociálních podpor.

Tato funkce se týká nejen rodičů, ale všech členů rodiny. Je zakotvena v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině. Vyživovací povinnost není jen povinností rodičů vůči dětem, ale také mezi manželi navzájem a recipročně, tedy děti vůči rodičům, pokud to rodiče potřebují.

Vyživovací povinnost

„Vyživovací povinnost rodičů k dětem trvá do té doby, pokud děti nejsou samy schopny se žít“ (§ 85 zákon č. 94/1963 Sb., o rodině). Tato povinnost nesouvisí s věkem dítěte. Vyživovací povinnost nezaniká dosažením plnoletosti dítěte, ale do té doby, než dítě nedokončí studium a nepřestane být nezaopatřeným dítětem. Tato povinnost však není zaměřena pouze od rodičů k dětem, ale i opačným směrem. „Děti, které jsou schopny samy se žít, jsou povinny zajistit svým rodičům slušnou výživu, jestliže toho potřebují“ (§ 87 zákon č. 94/1963 Sb., o rodině). Na této povinnosti se podílejí všechny děti, pokud to jejich schopnosti, možnosti a majetkové poměry dovolují.

1.2 Historický vývoj a aktuální problémy současné rodiny

Pravěk

Lidé v pravěku žili ve skupinách, klanech, které byly pokrevně spřízněné a živilí se lovem a sběračstvím. „Klan sdílí stejný náboženský kult, obývá společné teritorium, má vnitřní i vnější ekonomické vazby, uplatňuje pravidla dovolující a zakazující jisté sňatky. Klany jsou v některých společnostech řízeny radou starších, která může sloužit i jako soud. O rozdělení práce podle pohlaví rozhodl v pravěku lov. Jakmile se lidé začali žít lovem, specializovali se na něj muži a ženy se specializovaly na sběračství.“ (Matoušek, 2003, s.23)

Rodina je základní stavební jednotkou všech známých společností, je tedy velmi pravděpodobné, že existovala již v pravěku. I když nebylo jasné, kdo je otcem dítěte,

určitý muž zastával roli otce a žena roli matky. V té době společnost uznává ženské hodnoty a ženský princip, který se projevuje především rozením dětí a péčí o ně.

„Po neolitické revoluci se společnost začíná usazovat a vytvářet trvale obydlená sídla s trvale obhospodařovaným územím. Na základě toho se rozvíjí řemesla, obchod a vojenství. Společnost se začíná rozdělovat podle majetku. Vedoucí postavení ve společnosti i v rodinách začínají získávat muži a udržují ho až do našeho století. Počet dětí v rodinách začíná stoupat.“ (Matoušek, 2003, s.25)

Starověk

Starověk byl ve znamení mužské dominance. Ženy se staraly o rodinu a chod domácnosti. Pokud byla rodina majetnější, nákupy a pochůzky zajišťovali otroci a ženy se tak dostaly z domu jen sporadicky. Ženy se vzdělávaly minimálně, pouze s ženskými členkami domácnostmi. Muž byl hlavou domácnosti, doma se však příliš často nezdržoval. Byl faktickým vládcem nad svou ženou a rodinou. Bez jakýchkoliv formalit se mohl se svou ženou rozvést kvůli její nevěře, nebo pokud byla žena neplodná. Ženě byl však rozvod povolen pouze v případě prokázaného domácího násilí. Děti ve starověké rodině neměly žádná práva. Dítě začalo být považováno za plnoprávnou bytost ve chvíli, kdy dostalo jméno, nejčastěji po dědovi svého otce. Pokud mělo dítě zjevnou vadu, mohl ho otec zavrhnout. Nebylo výjimečné ani odkládání dětí na veřejných místech. Byl to nejčastější mechanismus regulace velikosti rodiny. Nalezené dítě se pak stávalo otrokem, ale většina z těchto dětí zemřela.

Postupem času se začalo měnit postavení žen. Nemajetné ženy mohly pracovat jako švadleny, porodní báby, kojné, kadeřnice, písařky, sekretářky, vychovatelky, obchodnice, nebo dokonce jako lékařky.

Středověk

V pohanské době středověku mohli mít muži více žen. To však bylo výsadou pouze mocných a bohatých mužů. Zemědělství, především pěstování obilí, mělo pro společnost mnohem větší hospodářský význam, než chov dobytka a řemesla.

Stavovská společnost se objevuje později, již ve spojení s křesťanstvím. Jednotlivé stavy měly jiné životní styly i typy rodin. U vyšších stavů, např. šlechty a měšťanů, o zakládání budoucí rodiny rozhodovaly zájmy široké rodiny a rozhodující slovo měl otec nebo ten představitel, který měl v té dané rodině největší moc. „Rodina je ve středověku institucí, bez níž mohl jednatlivec existovat těžko. Bez příslušnosti k feudálnímu pánovi a bez příslušnosti k rodině neměl ve společnosti místo. Jen ve městech mohli lidé žijící na okraji společnosti přežívat bez zázemí vlastní či cizí rodiny. Ve středověku je běžné soužití širších rodin. Tři nebo čtyřgenerační rodina je však vzácností vzhledem k nízkému průměrnému věku lidí. Venkovské rodiny jsou větší, ve městech mají velkou rodinu jen nejmajetnější lidé. Ve městech byly sňatky mužů odkládány do doby, kdy se muž stal ekonomicky soběstačným. Naproti tomu na venkově se muži ženili brzy, aby rodinu obohatili o pracovní síly co nejdříve“ (Matoušek, 2003, s.31)

Dospělým člověkem se stával jedinec obvykle okolo osmého roku věku. Pak buď začal pracovat v zemědělství, nebo odcházel do učení, většinou mimo domov. Nebylo výjimečné, že když odešel mimo domov, se svými rodiči se již nesetkal.

V tomto období „trvá vedoucí postavení muže a podřízená role ženy, vysoká oddělenost mužské a ženské role, necitelnost vůči nenarozeným nebo čerstvě narozeným dětem, vázanost rodiny na majetek. Rodina je tak jednotkou nejen společenskou, ale také jednotkou výrobní a institucí výchovnou.“ (Matoušek, 2003, s.32)

Novověk

Novověk je ve znamení ženské emancipace, industrializace a svobodné volby manželského partnera pouze na základě citové náklonnosti.

Počátek procesu ženské emancipace je datován do mnohem dřívějších dob, než do období novověku. Již dříve bylo umožněno ženám vykonávat určitá povolání, pohybovaly se také v obchodě, kde např. prodávaly plátno, obchodovaly na tržištích a podobně. „Moralisté vypočítávající povolání vhodná pro ženy o této živé aktivitě v obchodu pomlčeli. Nedala se sice ani popřít, ani zakazovat, ale nehodila se do patriarchálního schématu, do něhož záramovali život počestné měšťanské rodiny.“ (Matoušek, 2003, 32) V průběhu času vznikají práva žen v různých oblastech. Ke konci

18. století byl uzákoněn rozvod, kde žena sice byla ekonomicky znevýhodněna, ale měla možnost se rozvést i z jiných důvodů, než tomu bylo dříve. O sto let později získávají ženy právo na vlastní majetek, jsou pro ně zakládány vysoké školy. Začal boj o volební právo žen, které bylo uznáno teprve po první světové válce.

Proces industrializace přestěhoval rodiny do měst a lidé začali místo na svých pozemcích pracovat v továrnách. Na přelomu 19. a 20. století začaly pracovat v průmyslových odvětvích také ženy. Jejich domácí práce se tak stala přítěží. Ve chvíli, kdy přišly z práce, čekala je doma „druhá směna“ a tím se izolovaly od společenského dění. Muž přestal být jediným živitelem rodiny. I když ženy měly, a do jisté míry stále mají, horší postavení než muži, jejich příjem byl důležitý k zajištění životní úrovně rodiny. Rodina přišla o pevný společenský status, který udávalo postavení manžela, živitele rodiny.

Volba životního partnera začala záležet pouze na jednotlivcích, souhlas rodiny byl a je do dnešní doby pouze dodatečný a formální. „Svou výchovnou funkci si dnes rodina podržela jen vůči nejmenším dětem. V ní se zdá být nezastupitelná. Jinak je rodina místem uspokojování (i frustrování) citových potřeb, místem přerozdělování ekonomických hodnot, místem konzumu a rekreace. Nová doba posílila význam rodiny jako útočiště před veřejným světem. Rodina je víc než kdy jindy protiváhou prostoru veřejného – dává možnost jiného než konzumního postoje. Je to společenství, které dává příležitost k uplatnění trvalých hodnot. Nejcennějším statkem, který dnes rodina dětem předává, už není majetek, ale vzdělání. Svou úlohu zprostředkovatele kulturních hodnot tím rodina vykonává jen nepřímou, volbou školy.“ (Matoušek, 2003, s.34-35)

Aktuální problémy současné rodiny

Matoušek (2003) popsal trendy týkající se rodin, které jsou příznačné pro společnost dnešní doby:

- Tendence odkládat sňatky a rození dětí na dobu co nejpozdější
- Tendence ve větší míře zakládat rodinu neformálně, bez legálního sňatku
- Zvyšování rozvodovosti
- Pokles ochoty lidí po rozvodu vstupovat do dalšího svazku a mít další děti

- Tendence omezovat počet dětí v rodině, případně nemít děti vůbec
- Prodlužování doby, po kterou děti a rodiče žijí spolu

Tyto trendy se objevují v první polovině 20. století, jsou oslabeny druhou světovou válkou, pak ale nabírají na síle až do dnešní doby. „Téměř všechny tyto trendy ukazují na sílící prosazování individuálních zájmů nad zájmy rodinnými. Sňatečnost i porodnost výrazně poklesly, rodiny se začaly zmenšovat, stále více dětí nežije spolu se svým biologickým otcem. Nejčastěji uváděné vysvětlující hypotézy udávají jako příčinu pokračující emancipační hnutí žen, větší ekonomickou a společenskou aktivitu žen, která je v konfliktu s jejich mateřskou úlohou a také dostupnost interrupcí.“ (Matoušek 2003, s.35) V posledních letech se také stále častěji objevuje model rodiny, kdy žije matka sama se svými dětmi, někdy se svými rodiči. Dítě tak přichází o standartní model rodiny, kdy by se učilo mužským a ženským rolím.

1.3 Rodina osamělé matky s dítětem

Rodina se postupem času vyvíjí a mění svou podobu. Tradiční podoba rodiny, tak jak si ji většinou vybavíme, je matka, otec a jejich děti. Tato podoba je však pouze jednou z forem, které se v dnešní době ve společnosti vyskytují. „Odhaduje se, že v naší populaci tvoří úplné nukleární rodiny třetinu rodin a pouze pětinu všech domácností. Zbytek, čili většinu, tvoří lidé žijící sami nebo jen s dítětem bez partnera, nebo příslušníci tří či čtyř generací v různých – z hlediska nukleární rodiny nekompetentních - konstelacích“ (Matoušek, 2003, s.84). V této kapitole se budu věnovat rodině, kterou tvoří matka a její děti. Matka se osamělou mohla stát mnoha způsoby – úmrtím partnera, rozvodem nebo rozchodem, ocitnutím partnera ve výkonu trestu odnětí svobody.

Ať už se matka stala osamělou z jakýchkoliv důvodů, je pro ni nová situace velkou zátěží. Zůstala sama na výchovu a péči o děti, ekonomické zajištění rodiny i péči o domácnost. Ne vždy dokáže naplňovat potřeby svých dětí, jak by potřebovaly a tak, jak by si ona sama přála. To může způsobovat snižování její sebedůvěry a zvyšovat

beznaděj. Nepřítomností otce v rodině přichází dcera i syn o mužský vzor, který potřebují ke svému zdravému a harmonickému vývoji. „V literatuře se můžeme setkat s názorem, že nepřítomnost otce v rodině způsobuje výchovné problémy ve větší míře, než je běžné, a následně i zvýšenou delikvenci mládeže vyrůstající v těchto rodinách. Pravděpodobnější však je, že významnější příčinou než nepřítomnost otce (chybějící autorita) je špatná ekonomická situace uvedených rodin.“ (Radimská 2003 In Matoušek, 2005, s.44)

1.3.1 Kdo je osamělá matka s dítětem

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře stanovuje za osamělého rodiče osobu, „která je svobodná, ovdovělá nebo rozvedená, pokud nežije s druhem“. Pokud se však používá tato definice, je opomíjena skupina osob, která není rozvedena a přitom jeden z partnerů v rodině fakticky nežije (Matoušek, 2005, s.43).

„Ekonomické zajištění rodiny, vedení domácnosti a čas věnovaný výchově a péči o děti je pro osamocenou matku velkou zátěží. V některých případech nedokáže naplnit potřeby svých dětí tak dobře, jak by si přála, což může snižovat její sebedůvěru a vést k pocitům beznaděje. Chybějícím otcem v rodině přichází jak chlapec, tak děvče o potřebný vzor mužské role. V literatuře se můžeme setkat s názorem, že nepřítomnost otce v rodině způsobuje výchovné problémy ve větší míře, než je běžné, a následně i zvýšenou delikvenci mládeže vyrůstající v těchto rodinách. Pravděpodobnější však je, že významnější příčinou než nepřítomnost otce je špatná ekonomická situace uvedených rodin.“ (Radimská 2003 In Matoušek 2005, s.44)

1.3.2 Rizika ohrožující osamělou matku s dítětem

Osamělá matka se musí potýkat se spoustou problémů, které tento stav přináší. Oproti úplným rodinám, ve kterých figuruje otec i matka, jsou osamělé matky více ohrožené nezaměstnaností, nedostatečným přístupem k přijatelnému bydlení, sociální izolací, sociální exkluzí nebo chudobou.

Rodina má několik základních funkcí, které jsou dost často ohroženy, pokud se v rodině nevyskytnou oba rodiče. K funkcím, ve kterých se projevuje ohrožení při rozpadu rodiny, patří ekonomicko – zabezpečovací funkce, emocionální funkce a výchovná a socializační funkce. V monoparentálních rodinách se dospělí dost často potýkají s nedostatkem času, který věnují vlastní práci a starostem o domácnost, na úkor péči o děti, učení či povídání si s nimi.

Osamělá matka s dítětem je vystavena velkému dilematu a s tím spojenému vysokému riziku. Úplná rodina disponuje dvěma příjmy, které má, i když je jeden z rodičů doma s malými dětmi. Osamělé matky se většinou potýkají s nedostatkem příjmů, přičemž jeho zvýšení je velmi problematické. Matky ne vždy mají někoho, kdo by jim hlídal děti, aby mohly jít do práce. I když dítě ve třech letech nastoupí do školky, matka s ním byla tři roky doma, čímž částečně ztratila pracovní dovednosti. Jejich často nízké vzdělání (u matek v azylových domech) jim ztěžuje pracovní uplatnění. S tím je nadále spojené i to, že zaměstnavatelé dají spíš přednost žadatelce o zaměstnání, která děti ještě nemá, nebo je má odrostlé. Nadále se objevuje dilema, které matky velmi často řeší. A to, když budou chodit do práce a někdo jim bude děti hlídat, stojí vydělané peníze za to, aby přišly o možnost trávit se svými dětmi tolik času, kolik potřebují a kolik si zaslouží? Většinou dochází k závěru, že dokud pobírají rodičovský příspěvek, chtějí být s dětmi doma a poté by raději pracovaly na zkrácený úvazek, aby s dětmi mohly trávit dostatek času. Při jejich vzdělání se však zaměstnání na zkrácený úvazek hledá velice obtížně a obnos peněz, který by poté přinesly domů je nedostatečný pro to, aby svým dětem mohly dopřát to, co potřebují a přitom ještě zajistit přijatelné živobytí.

2. Azylový dům pro matky s dětmi

Péče o chudé a nemohoucí má na území našeho státu hlubokou tradici. K největšímu rozmachu dochází ve středověku, kde se zajišťovala péče především o nemocné, chudé, sirotky a přestárlé obyvatele. Péči o tyto osoby zajišťovaly církve, postupně také majitelé panství, kde se tyto skupiny osob objevovaly. Ústavy pro nejnižší třídu obyvatel se postupně rozrůstaly. V době hospodářské krize v první polovině 20. století byly chudobince a další ústavy přeplněné. Po druhé světové válce a s nástupem komunismu tyto instituce zanikají z důvodu povinnosti pracovat, která měla zajistit i to, aby se jedinec uživil a sehnal si odpovídající bydlení. K obnově institucí dochází po roce 1989.

Vzhledem k mému působení v azylovém domě EZER v Praze, se budu zaměřovat na fungování především tohoto azylového domu.

2.1 Legislativní zajištění

Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách definuje azylové domy v §57 jako domy, které „poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Služba obsahuje tyto základní činnosti:

- a) Poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy,
- b) Poskytnutí ubytování,
- c) Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.“

Azylové domy pro osamělé matky s dětmi poskytují ubytování matkám s nezletilými dětmi. Další kritéria, podle kterých jsou do jednotlivých azylových domů matky vybírány, si jednotlivé domy stanovují podle sebe. Služba je poskytována většinou tři měsíce, s možností dalšího prodloužení, avšak tato prodloužení mohou pokračovat do jednoho roku. Většina azylových domů neposkytuje ubytování déle než na rok. Na

základě vyhlášky č. 505/2006 Sb., o sociálních službách, §22 odst. 1 písm. b) základní činnosti při poskytování sociálních služeb v azylových domech se zajišťují v rozsahu úkonu poskytnutí ubytování po dobu zpravidla nepřevyšující 1 rok. Na základě této vyhlášky může být smlouva prodloužena i po uplynutí jednoho roku, na neurčitě dlouhou dobu. Prodloužení nad dobu jednoho roku záleží na vedení azylových domů.

Pobyt v azylových domech je placený. Matky hradí část reálných nákladů. Maximální hranice je nastavena na 70 Kč za matku a 30 Kč za každé dítě na den. Pokud matka nemá dostatek prostředků, odbory hmotné nouze na pobyt v azylových domech přispívají v dávkách doplatků na bydlení, které hradí výši daného nájmu.

2.2 Standardy kvality sociálních služeb

Standardy kvality sociálních služeb, jejichž dodržování je vyžadováno ve všech typech sociálních služeb, jsou zakotveny v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a také ve vyhlášce č. 505/2006 Sb. Byly vytvořeny za účelem zkvalitňování poskytování sociálních služeb a také jako ochrana práv nejen uživatelů, ale také poskytovatelů. Jednotlivé standardy mají stanovená určitá kritéria, na jejichž základě je možné zjišťovat, nakolik je daná organizace plní a dodržuje. Ve své práci se budu zabývat standardy, které se vztahují k oblasti, na kterou se zaměřuje má práce.

K finančnímu hospodaření matek v azylovém domě se vztahují následující dokumenty:

- Smlouva o poskytnutí sociální služby
- Domácí řád azylového domu
- Metodika střetu zájmů
- Ochrana soukromí uživatelky a dětí

Smlouva o poskytnutí sociální služby

K této smlouvě se vztahuje standard 4 – Dohoda o poskytování služby.

„Smyslem standardu je přispět k vytvoření takových vztahů mezi uživatelem a poskytovatelem služby, které v co největší míře vyváží nerovné postavení poskytovatele a uživatele. Je však nástrojem ochrany obou zúčastněných stran. Výsledkem dohody by mělo být jasné uspořádání toho, co každá ze stran od poskytování sociální služby očekává. K uzavření dohody dojde tehdy, jestliže se ukáže, že zájemce i zařízení mají společný zájem – zařízení je schopno napomoci naplnění potřeb zájemce a zájemce akceptuje podmínky poskytování těchto služeb. Dohody o poskytování sociální služby jsou zavírány v současném platném právním prostředí na základě dobrovolnosti, a to jak ze strany poskytovatele, tak uživatele.“ (Zavádění standardů kvality sociálních služeb do praxe, 2002, s.41)

Ve Smlouvě o poskytnutí sociální služby je uvedena kapitola o individuálním plánu pomoci. Tento plán si uživatelka ve spolupráci s klíčovou sociální pracovnící po aklimatizaci a prvotním zklidnění, které po příchodu matky s dětmi do azylového domu nastává, nastavuje sama, podle svých potřeb. Pracovnice respektují přání matek a neprosazují své zájmy na úkor zájmu uživatelky, i když si myslí, že jsou oblasti, na které by se matka měla zaměřit.

Domácí řád

Domácí řád se vztahuje ke Standardu 1 – Cíle a způsoby poskytování služeb. Domácí řád je jedním z dokumentů, které má zařízení vytvořeno pro vlastní činnost. Nově přicházející uživatelka dostane ještě před podepsáním smlouvy výtisk Domácího řádu k prostudování, aby měla představu, jaké práva a povinnosti bude v azylovém domě mít a může se svobodně rozhodnout, zda smlouvu podepíše, či nikoliv.

V Domácím řádu jsou nastavené práva a povinnosti uživatelky. Jedna z příloh k domácímu řádu obsahuje přímo práva uživatelky, kterak mohou využívat další formy pomoci mimo ty stanovené ve smlouvě, mezi něž patří také společné hospodaření, rozvržení rozpočtu a správa financí. Další formy pomoci, které jsou v dokumentu

uvedeny, maminka může využívat, pokud to sama bude chtít. Pracovnice azylového domu ji nemůžou nutit tyto služby využívat, jsou uvedeny ve smlouvě jako dobrovolné.

Dle mého názoru by otázka finančního hospodaření a případné pomoci měla být ve smlouvě zakotvena, aby mohla být vymáhána. Je pravdou, že matka přicházející do azylového domu je svéprávná osoba se svými právy. Na druhou stranu, vzhledem ke zkušenostem, sociální pracovníci by měli zjistit, jak na tom maminka je v oblasti finanční gramotnosti, a pokud výsledek nebude uspokojivý, měl by se jeden z cílů individuálního plánu ubírat tímto směrem. Děti jsou na matce závislé i finančně, a pokud ona nedokáže udržet vyrovnaný rodinný rozpočet a nedokáže si sama vytvářet určité rezervy, měl by jí s tím někdo pomoci.

Individuální plány

Individuální plány jsou zakotvené ve Standardu 5 – Plánování a průběh služby. „Poskytování sociální služby musí sledovat jasný cíl – umožnit člověku v nepříznivé sociální situaci zůstat součástí přirozeného místního společenství, žít běžným způsobem. Pro jednotlivé uživatele bude tento cíl převed do podoby tzv. osobního cíle. Ten představuje to, čeho chce uživatel prostřednictvím služby dosáhnout.“ (Zavádění standardů kvality sociálních služeb do praxe, 2002, s.45)

Matky přicházející do azylových domů většinou nevědí, na co by se jejich individuální plán měl zaměřovat. Většinou se shodují na tom, že si potřebují vyřešit bytovou otázku a potřebují zlepšit psychický i fyzický stav sebe a svých dětí. Pro lepší orientaci v dovednostech jednotlivých uživatelek byl v Azylovém domě EZER vypracován tzv. Sebehodnotící dotazník, který matky měsíc po svém příchodu vyplňují a hodnotí se v jednotlivých oblastech života. Na individuálním setkání s klíčovou sociální pracovnící je pak tento dotazník zhodnocen, a pokud z něj vyplývá oblast, kterou matka příliš nezvládá, je nabídnuto, aby to se stalo jedním z cílů individuálního plánu.

Střet zájmů mezi poskytovatelem a uživatelem

Střetu zájmů se věnuje Standard 2 – Ochrana práv uživatelů. Zařízení musí respektovat nejen lidská práva vycházející z Listiny základních lidských práv a svobod, které jsou dané Ústavou, ale také konkrétní, jednotlivá práva, který má každý uživatel služby. „Cílem je, na základě vymezení problémových oblastí a situací a s využitím kvalitních vnitřních norem, vypracovat a používat pravidla, která zamezí střetům zájmů zařízení či jeho pracovníků s uživateli služeb. Pokud již ke střetu zájmů dochází, musí zařízení umět, s využitím směrnic a dalších pravidel chování, existující rozpor odstranit. To se vždy děje s ohledem na zájmy uživatele služby.“ (Zavádění standardů kvality sociálních služeb do praxe, 2002, s.24)

Při stanovování individuálních plánů a práce na nich je důležité, aby pracovníci dbali na respektování práv a jednání uživatelů. Může se stát, že sociální pracovníce, která spolupracuje s uživatelkou na individuálním plánu, může mít větší zájem na jeho naplnění než sama uživatelka. Je nutné, aby sociální pracovníci zůstávali jako průvodci při cestě uživatele za daným cílem, ne aby byli těmi, kteří uživatelku postrkují kupředu a sami udávají tempo. Ve složitější situaci se pracovníci ocitají ve chvíli, kdy si uživatelka zvolí cestu k danému cíli jinou, než jakou vidí jako ideální sám pracovník. V tu chvíli se může pokusit nastínit uživatelce výhody i nevýhody různých cest, výběr však zůstává na uživatelce. A i když s ní pracovník nesouhlasí a jinou variantu by si představoval jako lepší, musí rozhodnutí uživatelky respektovat.

Ochrana soukromí

Ochrana soukromí je zakotvena rovněž ve Standardu 2 – Ochrana práv uživatelů. Jak již bylo zmíněno, zařízení musí respektovat práva svých uživatelů. „Zařízení má stanoveny oblasti, v nichž by mohlo dojít v souvislosti s poskytováním služeb k porušení práv uživatelů. Jde zejména o následující oblasti: ochranu osobní svobody, soukromí, osobních údajů, práva na vzdělání a svobodnou volbu povolání, ochranu před jakýmkoli formami zneužívání, nucenými pracemi, diskriminací apod.“ (Zavádění standardů kvality sociálních služeb do praxe, 2002, s.21)

Pracovníci respektují právo na soukromí uživatelék. Při práci na individuálním plánu finančního hospodaření jednotlivých uživatelék, mají pracovnice právo se dožadovat informací, jak si maminka v dané situaci vede. Pokud však nebylo předem stanoveno, pracovnice nemá právo vyžadovat důkazy o tom, zda matka např. skutečně do obálky ukládá takový finanční obnos, na kterém se dohodly. V Azylovém domě EZER se klade velký důraz na zachování soukromí. Pracovnice nevstupují do pokojů uživatelék, pokud je k tomu uživatelky samy nevyzvou, případně to nevyžadují aktuální problémy např. technického rázu, kdy je nutné technikovi umožnit vstup do pokoje za účelem nějaké opravy v době nepřítomnosti matky. Pro tyto účely podepisují uživatelky při svém příchodu souhlas s mimořádným vstupem do pokoje. Pokud se o takové nutnosti ví předem, maminky jsou informovány.

Standard 17. Ekonomika

„Zařízení má rozpočet na příslušný kalendářní rok obsahující zejména plánované výdaje a příjmy na zajištění služeb. Rozpočet odpovídá plánovanému rozsahu služeb na dané období.“ (<http://www.tf.jcu.cz/getfile/3082ab7b2b2ced80>)

Tento standard neprošel schvalovacím procesem a byl proto vyškrtnut a v současné platné legislativě není zahrnut. Azylové domy patří k částečně hrazeným sociálním službám. Finanční prostředky, které jsou získané z nájmu, které uživatelky hradí, jsou započítávány do rozpočtu. Ve chvíli, kdy uživatelky však nemají z různých důvodů peníze na zaplacení nájmu, se azylový dům dostává do střetu zájmů. Má dát přednost uživatelce, která je v tíživé situaci a i když nemá peníze na zaplacení pobytu, má dál poskytovat službu, nebo s ní ukončit smlouvu a přijmout jinou uživatelku, která nájem hradit bude a bude tak přinášet potřebnou částku do rozpočtu azylového domu? Už z tohoto důvodu by se sociální pracovníci v azylových domech měli zaměřovat na podporu hospodaření matek. Nejen z důvodu budoucího využití v životě uživatelék, ale také pro zajištění financování dané sociální služby.

2.3 Poslání a cíle

Poslání a cíle si stanovují poskytovatelé a zřizovatelé sami, podle filosofie organizace a představ, k čemu by daná služba měla vést. Tyto poslání a cíle velmi často kolidují s představami klientů, k čemu by daná služba měla vést. Toto téma však budu rozebírat v nadcházejících kapitolách.

Poslání jednotlivých azylových domů pro osamělé matky se může do jisté míry lišit. Je většinou definováno tak, aby zahrnulo co možná nejvíce rizikových faktorů, které mohou danou cílovou skupinu postihnout, proto je psáno velmi obecně.

Poslání azylových domů může být například:

- Pomoci matce a jejím dětem těžkou životní situaci a řešit ji (Azylový dům EZER)
- „Poskytnout ubytování a sociální poradenství matkám s dětmi po nezbytně nutnou dobu, než překonají svou nepříznivou sociální situaci spojenou se ztrátou bydlení“ (<http://www.cssdecin.cz/azyldum>)
- „Poskytovat pomoc, podporu a azylové ubytování na přechodnou dobu ženám a matkám s dětmi, které chtějí aktivně pracovat na řešení své nepříznivé životní situace spojené se ztrátou bydlení a domácím násilím“ (<http://www.diakoniecce-ostrava.wz.cz/>)

Cíle služby už charakterizují danou službu více, člověk si pod určitými cíli již dokáže představit, jak služba funguje a co zajišťuje. Cíle služby jsou podkladem pro vytváření základních dokumentů, např. provozní řád nebo řád azylového domu.

Cíle služby mohou být například:

- Zajištění bezpečného prostředí
- Zachování vztahu matky s dítětem
- Stabilizace a resocializace klientky
- Rozvoj rodičovských dovedností, rozvoj komunikace s dítětem
- Zajištění návaznosti péče o klientky v místě budoucího bydliště

- Odchod klientky do samostatného života ve stanoveném čase
- Vylepšení a posílení vztahů v rodině (EZER)

2.4 Poskytované služby

Poskytované služby souvisí s posláním a cíli, které má organizace zřizující azylový dům definované. Některé azylové domy mají režim volnější, některé naopak přísnější a od toho se také odvíjí služby, které azylový dům poskytuje.

Základní služby poskytované azylovými domy jsou dány §57 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. K těmto službám patří poskytnutí:

- Ubytování
- Pomoc při zajištění stravy
- Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí
- Základní sociální poradenství
- Pomoc při dosahování individuálních cílů formou plnění individuálního plánu pomoci

Uživatelce služeb mohou být poskytovány další fakultativní služby, které si jednotlivé azylové domy definují podle vlastního uvážení. Azylový dům EZER jako fakultativní služby poskytuje:

- doučování pro děti
- výuku na počítači a využití internetu
- šití a vyšívání
- vaření a pečení
- péče o domácnost
- psychologická podpora
- video trénink interakcí

Další oblasti, ve kterých uživatelky potřebují pomoci, se nastavují v individuálních plánech, jako například problémy s finančním hospodařením, kterým se věnuje tato práce.

2.5 Co přivádí ženy do azylových domů a s jakými problémy, se potýkají

Ženy přicházející do azylových domů mají často velmi rozdílné životní osudy a důvody, které vedly k podání žádosti do azylového domu. Tyto důvody se ale většinou dají shrnout do nadcházejících podkapitol.

2.5.1 Bytová situace

Bytová situace je oblast, kterou řeší každá z matek, které do azylového domu přijdou. Některé uživatelky přicházejí z bytu své rodiny, kde už nadále setrvat nemohou, především proto, že v bytě žije příliš mnoho osob a situace mezi jednotlivými obyvateli bytu je dost často neúnosná.

Nadále to mohou být také situace, kdy v bytě žije ještě přijatelný počet obyvatel, nicméně hygienické podmínky jsou nedostačující a stav bytu má neblahý vliv na zdravotní stav matky nebo dítěte.

Nejsou ani výjimečné situace, kdy se matka se svými dětmi ocitne na ulici a nemají kam jít. Rodina je odmítá vzít k sobě, ať z důvodů, že spolu nevychází, nebo se do bytu už nevejdou.

Většina matek přicházejících do azylových domů mají za to, že během pobytu se jim podaří získat sociální byt od města. To je v podstatě nejčastější důvod příchodu ženy

s dětmi do azylového domu. Je pravdou, že v dřívějších dobách byla pravděpodobnost získání městského bytu velmi vysoká. Tento trend se však v posledních letech změnil a pravděpodobnost získání tohoto bytu je podstatně nižší. To však uživatelky dost často nevědí a ochota tento fakt přijmout je velmi nízká. Stále převažuje názor, že „když nemám kam jít, tak se o mě přece někdo musí postarat“. Sociální pracovníce se snaží uživatelky upozorňovat na realitu a hledat jiné varianty řešení, matky si ale za svým přesvědčením stojí a s realitou se smiřují velmi těžce, většinou ve chvílích, kdy je na přijatelné řešení pozdě. Situace se pak řeší odchodem do jiného azylu, nebo návratem k rodině, odkud většinou matky s dětmi přichází.

2.5.2 Finanční problémy – dluhy

Do azylových domů také přichází matky, které se potýkají s finančními problémy. Někdy si tyto problémy zavíní samy, někdy jsou způsobené jejich partnery. V podstatě se dá říci, že většina uživatelky má s dluhy nějaké zkušenosti. Většinou to jsou dluhy za zdravotní pojištění, které jsou často z dřívějších dob a v současnosti díky úrokům narostly do značných výšin. Dále se objevují dluhy za MHD, kdy uživatelky jezdí bez platného lístku a pokuty od revizora nezaplatí. Občas se objevují dluhy na nájemném z předchozích působišť, nebo během pobytu v azylovém domě se matka dostane do složité situace, kdy se musí rozhodovat mezi zaplacením nájmu a nákupem jídla pro sebe a své děti.

Pokud se nejedná o dluhy za ubytování v azylovém domě, kde se žena se svými dětmi právě nachází, velmi často tyto problémy neřeší a ani je do značné míry řešit nechce. Občas se objevuje situace, kdy je nařízená exekuce a matka radši než aby se snažila o nějaké řešení, vyhledává zaměstnání „na černo“, aby měla dostatek peněz pro sebe a své děti. Řešení situace je to sice pochopitelné, ale v podstatě velmi krátkozraké.

2.5.3 Partnerské a rodinné problémy

Partnerské a rodinné problémy bývají také častým důvodem vyhledáním azylového ubytování. Může se jednat o důvody, kdy partnerský vztah přestal fungovat a jeden z partnerů je nucen opustit společně obývaný domov. Pokud je tímto jedincem opouštějícím společnou domácnost matka se svými dětmi, velmi často se stává, že svými příjmy nedosáhne na jakoukoliv formu vlastního bydlení, a proto je nucena vyhledat azylový dům. Pro ženy, které před touto situací žily naprosto normální život, si mohou připadat méněcenně a poníženě, že se dostaly do tak nepříjemné situace. S touto situací také souvisí problematika domácího násilí, kdy se matka rozhodne se svými dětmi utéct a před agresorem se někde ukrýt. Některé azylové domy se specializují přímo na tuto cílovou skupinu a přijímají pouze ty žadatelky, u kterých se objevovalo domácí násilí. S nimi i jejich dětmi se pak pracuje na odstranění traumatu, které domácí násilí přineslo, a pracovníci těchto azylových domů se snaží nasměrovat matku s dětmi novým směrem, aby pokud možno se agresorovi nadále vyhýbali. To se však ne vždy podaří.

Rodinné problémy se mohou vyskytovat ve spojitosti s bytovou situací, kdy žije pohromadě mnoho lidí na malém prostoru. Nedostatek prostoru pro vlastní soukromí zvyšuje napětí mezi jednotlivými obyvateli a tak dochází k častým hádkám i kvůli maličkostem. Matka se pak může cítit, že se svými dětmi překáží a situace dospěje do stavu, kdy matka podá žádost o azyl.

2.5.4 Ekonomické znevýhodnění

Ekonomické znevýhodnění je jedním z nejproblematictějších důvodů, kvůli kterým matky se svými dětmi přichází do azylových domů. Dá se říci, že je to v podstatě začarovaný kruh. Uživit sebe a své děti, zajistit jim veškeré potřeby a k tomu financovat střechu nad hlavou je velmi problematické. Na to, aby si matka zvýšila příjem dalším zaměstnáním, nezůstává matce většinou dost času ani dostatek sil. Pokud jsou děti malé a

matka je s nimi doma, ne vždy má možnost, aby jí děti někdo pohlídal. A pokud tu šanci má, ocitá se ve velkém konfliktu zájmů, jestli zajistí svým dětem lepší životní podmínky v podobě finančních prostředků, nebo zda radši bude s dětmi doma a bude se jim věnovat. Ve chvíli, kdy se matky rozhodnou pro první variantu, ale nadchází další problém. Zaměstnavatelé zjišťují, jestli má žena děti a v jakém jsou věku. V situaci, kdy má žena děti malé a je na ně v podstatě sama, se velmi snižuje pravděpodobnost přijetí do zaměstnání. Pokud jsou děti předškolního věku, matka za dobu, kdy s nimi byla doma, do jisté míry ztratila pracovní dovednosti a vypadla z trhu práce. Návrat zpět je velmi složitý, především co se smýšlení zaměstnavatelů týče, a také je náročné zajistit péči o děti, když matka bude v práci.

S daným tématem také souvisí to, že matky pobývající v azylových domech, mají velmi často nízký socioekonomický status. Ten je dán především tím, že většina uživatelék má jen základní vzdělání. Najít tedy práci v takovéto situaci, vyžaduje velké úsilí a zabere spoustu času. Matka musí být obrněna trpělivostí a doufat, že po řadě odmítavých oznámení, přijde jednou kladné. Tyto matky mají navíc problém s udržením rodinného rozpočtu. Finanční gramotnost je u nich vesměs velmi malá, někdy také žádná.

3. Finanční poradenství a sociální poradenství ve finanční oblasti

V této kapitole se budu věnovat finančnímu a sociálnímu poradenství ve finanční oblasti. Matky žijící v azylových domech mají velmi často problémy s hospodařením, někdy i s dluhy. A protože neživí jen samy sebe, ale také své děti, je důležité, aby dokázaly zvyšovat svou finanční gramotnost a předávat tyto informace nadále svým dětem.

3.1 Nezávislé finanční poradenství

Pod pojmem finanční poradenství si lidé dost často neumí představit nic konkrétního. Ze samotného názvu mohou získat pocit, že tyto služby jsou především pro vysoko příjmové skupiny obyvatelstva. Ne vždy je to však pravda. Pro příklad uvedu vyjádření několika zástupců finančně poradenských organizací. Společnost AWD se zaměřuje na klienty s minimálním měsíčním příjmem 35 tisíc korun, nebo na finanční aktiva přesahující 2 miliony korun. Společnost Fincentrum vztahuje dané kritérium na celou rodinu, jejíž příjmy musí být nad 40 tisíc korun. Poněkud odlišný pohled má Tomáš Prouza ze společnosti Partners for Life Planning: „Běžného klienta nemáme, obsluhujeme klienty všech věkových i sociálních skupin, protože bez ohledu na situaci umí dobrý finanční poradce pomoci každému.“ (Janda, 2008)

Finanční poradenství je kompletní služba v oblasti finančních produktů a životního plánování. Pokud má jedinec sny a cíle, které si chce splnit, finanční poradce mu dokáže určit optimální cestu k jejich naplnění, která co nejméně zatíží jedincův rozpočet.

Legislativní zajištění finančního poradenství v ČR

V současné době není žádný jednotný právní předpis, který by určoval náležitosti práce finančních poradců. Ministerstvo financí připravuje sjednocení zákonné regulace nad finančním trhem ČR, avšak k platné legislativní úpravě je ještě daleko.

Produkty, které finanční poradci nabízejí, se dají z hlediska legislativy rozdělit do dvou skupin. První skupinu tvoří investice, pojištění a penzijní připojištění, na jejichž distribuci a zprostředkování se poradci musí řídit zvláštními právními předpisy. K pojištění se vztahuje zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví a dále zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí. Investice, které klienti uzavírají se svými finančními poradci, jsou především kolektivní investice do podílových fondů. K tomu se vztahuje zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu. V souvislosti s kolektivním investováním je nutné zmínit evropskou směrnici č. 2004/39/ES o trzích s finančními nástroji (MiFiD). Penzijní připojištění se řídí zákonem č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých souvisejících s jeho zavedením. Druhou skupinu tvoří stavební spoření, hypotéky a ostatní bankovní produkty, které se řídí obecnými předpisy, zejména živnostenským zákonem č. 455/1991 Sb.

Tyto jednotlivé zákony stanovují, jaké náležitosti musí mít sjednání daného produktu, o čem všem klient musí být informován. Činnost zprostředkovatelů a potažmo finančních poradců je nepřímo ovlivňována i dalšími právními normami. Tyto výše uvedené však považují za ty nejdůležitější.

Finanční poradenství – placené nebo zdarma?

Finanční poradci vytvářejí svým klientům finanční plány, které jsou odvislé od jejich aktuální životní situace a plánů, které mají do budoucna. Vzhledem k tomu, že se životní situace a plány postupem času mění, je důležité, aby se i s nimi měnily a vyvíjely jejich finanční plány.

Protože finanční poradci musí být z něčeho živi, tak jejich služby nejsou nikdy zdarma. Pokud to tvrdí, většinou se jedná o podvodníky, případně o nadšené amatéry.

Finanční poradenství, potažmo plánování je tedy vždy placené. Rozdíl je v tom, zda člověk finančnímu poradci zaplatí za svůj plán přímo, nebo nepřímo z provizí, které poradci plynou z produktů, které si klient přes svého poradce uzavře. Obě varianty mají své světlé, ale i stinné stránky.

Přímá platba

V tomto případě si klient sám v plné výši hradí finanční plán, který pro něj poradce vytvoří. K výhodám tohoto typu patří průhlednost. Člověk přesně ví, kolik svému poradci za finanční plán zaplatil. V případě, že součástí plánu je uzavření určitých produktů, poradci nevzniká nárok na provizi, případně je cena plánu o provizi snížena. Další výhodou je také komplexnost. Finanční poradce se nemusí zaměřovat jen na oblast institucí poskytující finanční produkty, ale také například na oblast různých sociálních dávek, informace ohledně daní, dědických řízení a dalších možností, které se nějakým způsobem dotýkají finančních prostředků nebo majetku klienta. Čím větší oblast dokáže poradce obsáhnout, tím lépe se finanční plán nastavuje.

Velkou nevýhodou tohoto způsobu je jeho cena. I když si lidé většinou uvědomují, že jim tyto plány dokáží ušetřit a přinést do rozpočtu nemalé peníze, málokdy jsou ochotni ze své peněženky vytáhnout tisíce a za tento plán zaplatit. Za finanční plány, které jsou důkladnou analýzou klientových potřeb, přání, cílů a možností a jsou jejich komplexním řešením, klienti většinou platí částky přesahující 10 000 Kč. V současné době to je pro obyvatele České republiky velmi těžko přijatelné. Tento trend se však postupem času mění a je možné, že se časem dočkáme i masovějšího rozšíření této podoby.

Bezplatné poradenství

Výhodou je, že klient za vypracování finančního plánu nezaplatí ze svého ani korunu. Což ve srovnání s předchozím placeným poradenstvím je velmi lákavé. Člověk by ale neměl zapomínat, že i finanční poradce musí být z něčeho živ. A tak, pokud od nás poradce nechce nic zaplatit, je jasné, že peníze dostane od někoho jiného. A tím se dostávám k provizím.

K tomu, aby poradce získal provize, je nutné, aby klient uzavřel finanční produkty, které mu poradce doporučí. Stejně produkty by si mohl člověk sjednat v jednotlivých finančních institucích. Přidanou hodnotou uzavření přes finančního poradce je ušetření času, které by stálo vybrání jednotlivých produktů a porovnání v jednotlivých společnostech a také to, že kombinace jednotlivých produktů tvoří plán, který zabezpečuje vše, co klient v danou dobu potřebuje.

Negativem je střet ekonomických zájmů poradce a zájmů klienta. Jsou finanční produkty, ze kterých má poradce mnohem větší provize než z jiných produktů. Záleží pak na morálce poradce, nakolik preferuje zájmy svého klienta na úkor těch vlastních. V tomto momentě se mezi poradci vytváří největší rozdíly, nejen napříč společnostmi, které poskytují finančně poradenské služby, ale také mezi samotnými poradci. Ti, kteří se řídí heslem: „Nevydělávám na svých klientech, ale s nimi,“ se spokojí s normálními příjmy a vědomím, že jejich klienti jsou dobře zajištěni. Pak existují tací, kteří chtějí vydělat za každou cenu, klidně i na úkor klienta. Často pak napáchají víc škody než užítku, což klient zjistí většinou až za velmi dlouhou dobu.

Kombinovaná platba

V tomto případě je financování služby rozloženo mezi přímou platbu od klienta a provizní systém. Cena této varianty je přijatelná i pro normální, nejen vysoko příjmové, občany. Vykryvá negativa předchozích dvou variant. Její nevýhodou je neprůhlednost výsledné odměny, kterou poradce obdrží.

Co je lepší si musí každý člověk rozhodnout sám podle sebe. Všechny varianty mají své klady i zápory. Všechny tři varianty jsou zaměřené na různé cílové skupiny potencionálních klientů. Základní podmínkou je však vždy informovat klienta, jakým mechanismem je poradce placený a jaké výhody i nevýhody z toho plynou.

3.1.1 Kdo jsou nezávislí finanční poradci

Finanční poradci jsou nazýváni různě. Někdo jim říká „agenti s teplou vodou“, jiní „pojišťovací“. Byť ani jedno z označení není pravda, pravdou zůstává, že finanční poradci se neřadí k nejprestižnějším povoláním na českém trhu práce. To, že fundovaní finanční poradci dokáží svým klientům ušetřit nemalé peníze, nehraje při jednání příliš velkou roli. Český národ je velmi šetřivý a mnohem více lidí je ochotných si od cizích

lidí nechat mluvit do většiny záležitostí svého života, ale do financí ne. Lidé na sebe raději prozradí svůj zdravotní stav a velmi osobní informace, než svou finanční situaci.

Kdo je finanční poradce?

Termín „finanční poradce“ je v současné době v České republice běžně používán zprostředkovateli finančních produktů různého druhu. Z důvodu, že současná legislativa nijak nereguluje používání tohoto označení, kdokoli se dnes může nazývat finančním poradcem, aniž by musel skládat zkoušky a řídit se nějakými pravidly.

Na finančním trhu dnes figurují tři hlavní skupiny osob, na jejichž vizitkách se objevuje pracovní pozice „finanční poradce“:

- Finanční zprostředkovatel – fyzická osoba, pracující v zaměstnaneckém poměru nebo na živnostenský list. Je jednostranně vázán k finanční instituci, bance či pojišťovně a nabízí produkty dané společnosti. Má tedy omezenou nabídku finančních produktů, které může svým klientům nabízet. O těchto produktech ví finanční zprostředkovatel zpravidla úplně vše, o ostatních, které se na finančním trhu vyskytují, však má jen velmi omezené znalosti. Pokud tyto znalosti má, v praxi je stejně nemůže příliš využít, protože v tu chvíli by doporučoval klientovi konkurenční nabídky, s čímž by zaměstnavatel velmi nesouhlasil.
- Makléř – fyzická osoba, pracující výhradně na živnostenský list. Na rozdíl od finančního zprostředkovatele, který může nabízet různé produkty jedné společnosti, makléř může nabízet jeden typ produktů od různých společností. Mezi nejznámější typy makléřů patří hypoteční makléři.
- Nezávislý finanční poradce – fyzická osoba, pracující na živnostenský list. Nemí výhradně vázán k žádné finanční instituci, a proto dokáže svým klientům navrhnout do portfolia různé finanční produkty různých společností tak, aby to pro klienta bylo co možná nejvýhodnější a nejvýnosnější. Finanční plán, který finanční poradce pro klienta připravuje, je ušitý přesně na míru klientových potřeb. Měl by zajišťovat průběžné zhodnocování finančních prostředků a měl by klienta ochránit před negativními vlivy budoucnosti, např. smrt a invalidita (uzavřením pojištění), výkyvy na finančních trzích (investice). Finanční poradci

staví svou práci s klientem na dlouhodobé spolupráci. Ta je důležitá v tom, že každý člověk má v různém věku jiné potřeby a jiné životní priority a je žádoucí, aby se finanční plán těmto změnám přizpůsoboval.

3.1.2 Techniky a metody práce

Spousta lidí danou situaci zažila, a většina o tom alespoň slyšela. Zazvoní telefon, na displeji se ukáže neznámé číslo, po přijetí hovoru se ozve cizí hlas, který odkáže na blízkého kamaráda či spolužáka, a než se člověk naděje, většinou má sjednanou schůzku s finančním poradcem. Krátké a cílené otázky vedou k nalákání potencionálního klienta, aby na schůzku s poradcem opravdu dorazil. Většinou člověk vyslechne otázky typu: „Využíváte různé státní subvence, úspory na daních, apod., na které máte nárok?“ případně: „Váš známý ve spolupráci se mnou ušetřil nějaké peníze a chtěl, abych je nabídl i Vám...“

Člověk je informován, že schůzka je pouze informativní a bezplatná. V zápětí je však jedinec upozorněn, aby vzal na jednání i svého partnera, pokud i on zasahuje do rodinného rozpočtu.

První schůzka

První schůzka trvá přibližně hodinu. Nejprve poradce nastoluje lehká témata, aby se klient uvolnil a rozpovídal o svých zájmech, zaměstnání, bydlení a podobných tématech. Na základě toho pak operuje s jeho motivy k odkládání peněz pro budoucnost.

Následně člověk vyslechne pár informací o společnosti, která finančního poradce zaštiťuje. Zjistí, jak funguje finanční trh a je ujištěn, že bez odborného poradce se v tom nemůže nikdy vyznat. Dozví se, jakým způsobem finanční poradce pracuje a také to, že jeho služby jsou bezplatné, nicméně nejsou zadarmo. A pár kontaktů na známé a kamarády, kteří by takové služby taky využili, není tak nevýhodné.

Poté přichází řada na samotné představení jednotlivých programů, které poradce dokáže svým klientům vyřešit. Tyto programy se týkají oblastí života, kterými si každý člověk většinou projde. Programy se napříč finančně poradenských společností mohou lišit, většinou se však jedná o programy na zajištění:

- Financování bydlení – hypotéky, stavební spoření, investice
- Zajištění příjmů – pojištění
- Příprava na budoucnost – spoření, investice
- Zabezpečení na stáří – důchodové pojištění, penzijní připojištění
- Investice – většinou do podílových fondů
- Finanční podpora dětí – spoření, investice
- Státní dotace a subvence – úspory na daních, finanční produkty se státní podporou

Se všemi programy je klient seznámen, i když v danou chvíli řeší jen něco z toho. Někdy klient neřeší vůbec nic, ale i tak se finanční poradce snaží představit dané programy a ujistit klienta, že je vhodné o daných životních situacích přemýšlet a pomalu se na ně připravovat. Cílem představení programů je klientovi ukázat, co vše ho v životě nejspíše čeká a vysvětlit, že pokud se na dané situace začne připravovat dopředu a bude průběžně odkládat jistou část svých příjmů, bude se mít v budoucnu lépe a bude mít dostatek peněz na to, aby si zajistil vše, co si přeje a bude si moct splnit své sny. Přitom se zajistí na nepříjemné situace, které ho mohou v životě potkat, a jeho příjem neklesne, i kdyby byl dlouhodobě nemocný.

V souvislosti s tím nastávají nepříjemné okamžiky, kdy se finanční poradce detailně vyptává na detailní informace o příjmech a výdajích klienta, chce znát jeho představy a vize do budoucna. Poradci tyto informace slouží k tomu, aby dokázal vytvořit co nejdetailnější finanční plán, který by přesně splňoval požadavky klienta a pracoval přesně tak, jak má. K tomu patří nejen zjištění potřeb a představ, které klient má, ale i zmapování již uskutečněných kroků, které klient na finančním trhu udělal. Nadále si klient vybírá z představených programů ty, které jsou pro něj aktuální, nebo řešení kterých by se chtěl co nejdříve zaměřit a stanovuje si částku, kterou měsíčně nespotebuje, na zajištění těchto programů. Nutno podotknout, že na to, že při telefonickém hovoru, na kterém finanční poradce potencionálnímu klientovi sliboval

nezávaznou informativní schůzku, působí zjišťování tak detailních a soukromých informací občas dost nepatřičně.

Následuje platba za nabídku finančního plánu, poskytnutí informací a slib, že se o nás finanční poradce bude dlouhodobě starat. A vzhledem k tomu, že byl klient ujištěn, že služby jsou bezplatné, zaplatí doporučeními na své známé a kamarády. Pokud je člověk nadšen danou nabídkou, většinou mu nedělá potíže kontakty předat. Tyto doporučení jsou pro finanční poradce existenčně důležité. Ať už klient s poradcem uzavře jakýkoliv finanční plán, provize, které z plánu dostane, jsou většinou jen jednorázové a poradce potřebuje rozšiřovat svou klientskou základnu, aby měl stále co se svými klienty řešit a aby se uskutečňovaly další a další podpisy finančních plánů. Pokud si klient není jistý, může se s poradcem domluvit, že kontakty na své známé předá až na další schůzce, kde mu bude představen finanční plán. Do značné míry je to lepší řešení. Pokud je klient s představeným finančním plánem spokojen, doporučení od něj jsou v tu chvíli mnohem kvalitnější.

Doporučení neznamena jen předání kontaktů na své blízké, ale také zkontaktování je a vychválení daného poradce, aby známí měli chuť se s ním sejít a měli pocit, že i jim peníze ušetří. V tu chvíli má poradce z poloviny vyhráno a má mnohem větší šanci na to, že i s danými kontakty uzavře další finanční plány.

Schůzka končí domluvením termínu dalšího setkání, kde bude klientovi představen jeho osobní finanční plán.

Druhá schůzka – poradenství

Tyto schůzky probíhají velice individuálně. Společné mají to, že je klientovi představen jeho finanční plán, který se zaměřuje na oblasti, které si klient vytyčil na první schůzce. Poradce důkladně představí zajištění jednotlivých programů, které chtěl klient řešit. Vysvětlí, jak budou fungovat v průběhu času a jak to bude ovlivňovat život klienta. Poradce má většinou připravené smlouvy, které, pokud se klientovi jeho finanční plán zamlouvá a stojí o jeho realizaci, stačí jen podepsat.

Pokud si klient není jistý a chtěl by si dokumenty v klidu prostudovat doma, poradce by na to měl bez problémů přistoupit. Občas poradci zkouší to, že pokud má klient otázky, on mu je zodpoví kvalifikovaněji, než kamarádi v hospodě. Klient by se však neměl nechat dotlačit k podpisu smluv, pokud si tím není stoprocentně jistý. Pokud to poradce přesto udělá a „donutí“ klienta podepsat smlouvy, i když ví, že si klient není jistý, riskuje, že mu je klient velmi brzy zruší a poradce bude muset část svých provizí vrátit.

Vytváření finančního plánu

Vytváření finančního plánu do velké míry závisí na daném finančním poradci, kteří do daného plánu promítají svoje znalosti a zkušenosti a také své představy. Finanční poradce na základě informací a již uzavřených smluv svého klienta zvažuje různé možnosti a varianty řešení dané situace, podle toho, co pro klienta vychází co možná nejlépe. Poradce musí zhodnotit již uzavřené smlouvy, jejich klady a zápory a rozhodnout se, zda doporučí klientovi jejich zachování nebo zrušení. Bohužel není výjimečné, že poradce zruší smlouvy svým klientům proto, aby s nimi mohli uzavřít smlouvy nové a tak získat větší provize. Na klientovi je samozřejmě rozhodnutí, zda smlouvy zruší a uzavře nové. Komunikační dovednosti finančních poradců však leckdy dokáží přesvědčit klienty o tom, aby si mysleli, že pro ně poradce dělá to nejlepší, i když ne vždy je to pravda.

Poradce na základě smluv od klienta, jeho potřeb a představ, sestavuje plán. Tento plán se skládá z různých finančních produktů, většinou od různých finančních institucí, což nejen diverzifikuje rizika vkládání peněz, ale také ne všechny finanční produkty od jedné instituce jsou výhodné. Tento plán by měl obnos peněz, který si klient určil pro měsíční naplňování svého plánu, úměrně rozložit na peníze likvidní v horizontu krátkodobém, střednědobém a dlouhodobém, aby klient měl kdykoliv určité prostředky, když je bude nutně potřebovat.

Poradce při vytváření plánu porovnává různé produkty různých společností a vybírá z nich ty nejzajímavější. Často vybírá podle osobních předchozích zkušeností. Nejde vždy jen o nejlevnější varianty, ale také o poskytování dalších služeb a případný servis.

Při druhém setkání s klientem finanční poradce velmi často podrobně vysvětluje, jak jednotlivé produkty budou fungovat a k čemu budou sloužit. Ne vždy klient tuší, jaké produkty podepisuje, ale vždy ví, k čemu budou sloužit. Po podepsání klient zaplatí první platby jednotlivých produktů a tím je spolupráce zpečetěna.

Tím však spolupráce nekončí, respektive neměla by. Finanční plán je nastavený na aktuálně danou situaci a může, a většinou se i v průběhu času mění. Tomu právě slouží dlouhodobá spolupráce, která nejen že zajišťuje postupný vývoj finančního plánu, ale také informování klienta o změnách na finančním trhu a předávání zajímavých a důležitých informací z této oblasti. Změny ve finančním plánu tedy nejsou odvozené jen od změn v životě klienta, ale také vývojem na finančním trhu, například když finanční instituce přijdou na trh s novým produktem, který může být pro klienta přínosný.

3.1.3 Výhody a nevýhody spolupráce

Spolupráce by měla mít samozřejmě mnohem více výhod než nevýhod. Ale v realitě to většinou záleží na tom, na jakého finančního poradce člověk narazí a s kým uzavře smlouvy.

Pokud je poradce člověk, který nechce na klientovi za každou cenu vydělat, pak je výhod nespočet. Je to již několikrát zmíněný finanční plán, který klientovi poskytuje většinou zajištění jeho příjmů, kdy klient může s klidným svědomím spát a vědět, že ať se v jeho životě stane takřka cokoliv, jeho měsíční výdaje budou vždy pokryté a jeho životní úroveň neklesne. Nadále je to velmi cenný přísun informací z finančního trhu, díky kterým si klient rozšiřuje své vědomosti a jeho finanční gramotnost stoupá. Čas, který člověk ušetří spoluprací s finančním poradcem, který spravuje celé jeho portfolio a klient se tak nemusí o nic starat, je v podstatě nevyčísitelný. Člověk se nemusí probírat nepřehledným množstvím finančních produktů od veškerých finančních institucí, to vše dělá poradce za něj. Je pravda, že finančně poradenské společnosti nemají ve svých portfoliích všechny finanční instituce a všechny jejich produkty, ale to není na škodu. V portfoliích těchto společností se hlavně objevují produkty, které jsou

něčím zajímavé a pro klienta výhodné. Proto není nutné mít je v nabídce všechny, i ty nevýhodné.

Další výhodou je to, že finanční poradce je ve své podstatě podnikatel. Jako takový je podstatně flexibilnější, než zaměstnanci jednotlivých finančních institucí. Vzhledem k tomu, že jediné, na čem může stavět svou kariéru, je jeho jméno, je pro něj důležité, aby odvedl dobrou práci a klient s ním byl spokojen. Protože jen spokojený klient doporučí svého poradce dalším známým ve chvíli, kdy se k tomu naskytne příležitost a takové doporučení vyzní mnohem lépe než to „vynucené“ probíhající po první schůzce.

Jako velkou nevýhodu vnímám relativně vysoké riziko možnosti setkání a navázání spolupráce s poradcem, kterému jde o jen co nejsnazší vydělání peněz i na úkor klienta. V tu chvíli, si klient myslí, stejně jako v prvním případě, že poradce pro něj udělal to nejlepší, co mohl, jeho peníze budou v bezpečí a klidu vydělávat. To, že klient peníze rozložil do produktů, které mu jsou v podstatě k ničemu, může zjistit po dlouhých letech. Pak veškerá důvěra ve finanční poradce přijde v niveč, a i když člověk na druhý pokus potká poradce, který má dobré úmysly, klient je odmítavý, v lepším případě silně nedůvěřivý. V tu chvíli na dané situaci nejvíce trápí klient, protože nejen že zjistí, že celou dobu odkládal peníze špatně a zbytečně, ale odmítnutím spolupráce s jiným finančním poradcem se připravuje o možnost danou situaci změnit.

3.1.4 Etický kodex finančních poradců

V České republice existují dvě velké asociace, které sdružují fyzické a právnické osoby v oblasti finančně poradenských služeb.

AFIZ

Starší z nich je AFIZ, asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců České republiky, která byla založena v roce 2002. Z počátku sdružovala fyzické a právnické osoby poskytující služby investičních zprostředkovatelů. V roce 2004 se působnost asociace rozšířila na všechny zprostředkovatelské a poradenské činnosti na finančním trhu. Od té doby mohou být členy všechny právnické a fyzické osoby, které působí na finančním trhu jako zprostředkovatelé nebo poradci (www.afiz.cz/afiz-osobe/). K členům asociace AFIZ patří Consultor, Efccon consulting, Fincentrum, KAPITOL pojišťovací a finanční poradenství, EFFECTCONSULTING, LIMMIT, Partners for Life Planning, Profit Investment, Top-Pojištění.cz, ZFP akademie.

USF

Druhou asociací je USF, Unie společností finančního zprostředkování a poradenství, která vznikla v roce 2006 jako neziskové profesní sdružení právnických a fyzických osob podnikajících na území České republiky v oblasti finančního zprostředkování a poradenství (www.usfcr.cz). K členům Unie patří AWD, Allfin Pro, OVB Allfinanz, ARGOS PZS, Broker Consulting, Broker Trust, FEDS, FICHTNER, INTERLIFE, JPL SERVIS, KZ Finance, MONECO, M.S.QUATRO, NWD Asset Management, OLYMP 2002, Top Consultant a 1. Vzájemná podnikatelská.

Obě asociace mají zpracovaný etický kodex, kterým se jednotlivé členské organizace a jejich pracovníci řídí a vyžadují jeho dodržování. Tyto kodexy jsou si velmi podobné, liší se pouze slovními formulacemi, obsahově jsou takřka stejné. Pro příklad zde uvádím část Etického kodexu USF, článek III. Zásady chování ve vztazích k zákazníkům (http://www.usfcr.cz/docs/Etický_Kodex.pdf):

Společnosti Unie a jejich pracovníci a spolupracovníci se důsledně řídí následujícími pravidly:

1. Dodržují zásady mlčenlivosti o všech skutečnostech týkajících se osobních údajů a finančních transakcí zákazníků, výjimku tvoří pouze plnění zákonných povinností stanovených právním řádem ČR;

2. Poskytují zásadně úplné, pravdivé, nezkreslené a srozumitelné informace o finančních produktech a službách, a jejich cenách;
3. Mají uzavřeno pojištění profesionální odpovědnosti, pokud je zákonnými předpisy vyžadováno;
4. Jsou povinni srozumitelně sdělit způsoby svého odměňování svým zákazníkům, je-li to jimi vyžadováno
5. Jsou povinni umožnit zákazníkovi, aby mohl předané informace a návrhy samostatně vyhodnotit, bez nátlaku na uzavření smlouvy;
6. Nesmí učinit žádné nezákonné úkony, i přesto, že je zákazník vyžaduje;
7. Rozhodne-li se zákazník změnit finančního zprostředkovatele nebo poradce, dosavadní zprostředkovatel a/nebo poradce je povinen, pokud o to zákazník požádá a pokud to není v rozporu s příslušnými předpisy, předat zákazníkovi bezodkladně veškeré jeho materiály.

Finančně poradenské společnosti vlastní etické kodexy nevytváří, využívají kodex asociace, ve které jsou registrovány. Dodržování kodexu je sledováno, a pokud se nějaký člen asociace s porušováním kodexu při vykonávání své činnosti setká, je povinen to ohlásit Etické komisi. Sankce za určitý prohřešek jsou navrhovány podle procesních postupů a schvalovány vnitřními orgány asociací. Dané sankce mohou být následující:

- Výzva k přiměřené nápravě
- Opatření k nápravě
- Mediální zveřejnění porušení
- Pozastavení členství v asociaci
- Podmínečné vyloučení z asociace
- Vyloučení z asociace

3.1.5 Mohou být osamělé matky v azylových domech potencionálními klienty?

Jak už jsem v předešlých kapitolách uváděla, osamělé matky žijící v azylových domech mají své specifické problémy. Z velké míry to jsou ženy, které mají velmi nízké vzdělání, mnohdy jen základní, které jim znemožňuje najít zaměstnání, které by finančně zajistilo přijatelné bydlení. Ve chvíli, kdy má osamělá matka příjmy, které by ji dovolily komerční pronájem, vyskytují se náhle další problémy. Většina matek jsou Romky, které velmi často majitelé bytu do svých nemovitostí nechtějí. Často dokonce slyší, že radši by do bytu chtěli zvířata, než děti. Sehnání komerčního nájmu je v tu chvíli tedy téměř nadlidský výkon. Úřady sice disponují městskými byty, které jsou určeny pro sociálně slabší skupiny obyvatel, avšak i tady panuje diskriminace na základě barvy pleti a tyto byty jsou přidělovány např. i lidem, kteří jsou spřízněni s členy komisí. Osamělé matky v azylových domech tak mají opět nižší šanci se dostat k přijatelnému bydlení.

Na otázku, jestli mohou osamělé matky žijící v azylových domech být klientkami finančních poradců, si myslím, že ano. Slovy Tomáše Prouzy ze společnosti Partners for Life Planning: „... bez ohledu na situaci umí dobrý finanční poradce pomoci každému.“ (Janda, 2008) Problém vidím v tom, že většina matek v azylových domech, je finančně negramotných a nemají žádnou představu o tom, že jejich situace by mohla být lepší. Jejich život se zaměřuje na každodenní těžkosti. Počítají, aby měly na zaplacení nájmu, nákup základních potravin a ošacení pro děti. Na ošacení jich samotných většinou nezbyvají finanční prostředky, a i kdyby zbývaly, maminky radši koupí dětem nějaké dobroty nebo novou hračku, než aby sobě koupily nový svetr.

Tím, že řeší tolik problémů a těžkostí, nezbyvají jim kapacity na řešení budoucnosti. Přes své záležitosti nedokáží plánovat na dobu delší než několik dní až týdnů. Ve chvíli, kdy se dokáží zastavit, představit si budoucnost a najít v sobě sílu se pokusit ji naplánovat, z hlediska finančního poradenství už jim nezbyvají prostředky, které by dokázaly odkládat.

3.2 Organizace pomáhající řešit problémy poskytováním sociálního poradenství v oblasti financí a dluhů

Zadluženost je dnes velkým problémem v poslední době především spojovaný s finanční krizí. Dluhy člověka většinou nezasahují pouze samotného jedince, ale také jeho blízké. Problémy tak nesouvisí pouze s dluhy, ale člověk dost často nemá ani dostatek prostředků na zajištění svých základních životních potřeb.

Organizace pomáhající řešit finanční problémy svých klientů tak mají v poslední době čím dál více práce.

Poradna při finanční tísní, obecně prospěšná společnost

Poradna při finanční tísní vznikla v listopadu roku 2007 a funguje v Praze a Ostravě. Poskytuje bezplatné poradenství spotřebitelům především v situaci, kdy v důsledku změny své životní situace nedokážou řádně platit své dluhy. Dále radí lidem, jakým způsobem se zadlužit zodpovědně, a tím předejít problémům řádným a včasným placením svých pohledávek. Cílem poradny při finanční tísní je pozitivní působení na spotřebitele, aby měli větší finančně-právní povědomí v oblasti poskytování úvěrů a jiných produktů, aby si uměli půjčovat peníze obezřetně a k případnému řešení své platební neschopnosti se stavěli zodpovědně a aktivně.

Druhy poskytovaných služeb

- Prevence vzniku tíživých finančních situací a problémů se splácením spotřebitelů
- Podpora při hledání a výběru řešení, které umožňují co nejlepší zvládnutí následků neschopnosti splácení dluhů, snaha snížit negativní dopad problémů se splácením dluhů na finanční stabilitu
- Koordinace, podpora, asistence a vytváření podmínek pro komunikaci a spolupráci mezi spotřebiteli a jejich věřiteli, soudy a soudními exekutory. Pomoc spotřebitelům nalézt návrh řešení jejich situace, který by mohl být pro

věřitele přijatelný a zároveň by zachoval alespoň minimální stabilitu spotřebitele.

- Vypracování návrhu na oddlužení klientům – insolvenční návrh, konzultace již vypracovaných návrhů, zhodnocení splnění zákonem stanovených podmínek pro vstup do procedury a informace o dalších okolnostech týkající se osobního bankrotu.
- Vysvětlení průběhu vymáhacího procesu, postup věřitelů při vymáhání pohledávek, kdy dlužníkům exekuce skutečně hrozí a kdy jde jen o psychologický nátlak.

Služby poradny při finanční tísní jsou určeny lidem, kteří se chtějí zadlužit, těm, jimž hrozí insolvence a také těm, kteří se ocitli v platební neschopnosti. Dále má poradna otevřené dveře pro organizace, které poskytují poradenské či sociální služby a mají zájem o konzultace konkrétní situace, poskytuje přednášky či školení zaměstnancům nebo klientům. (Kopřivová, 2009a)

SPES, občanské sdružení

Občanské sdružení SPES bylo založeno v roce 2005 a funguje v Olomouci. Vzniklo na pomoc lidem v obtížné majetkové situaci, do které se dostali v důsledku svého předlužení. Činnost probíhá formou internetového a osobního poradenství. Dále se zabývá vzděláváním široké veřejnosti, ohrožených skupin obyvatelstva a na středních školách, kde se snaží o zvýšení ekonomické gramotnosti, vysvětluje základní principy hospodaření a informují o nástrahách finančního trhu. Pokud se klient rozhodne využít služeb tohoto sdružení, musí počítat s tím, že pracovníci sdružení nepracují jen s jednou klientovou pohledávkou, ale s celou situací, veškerými závazky, které klient má. (Bajer, 2009a)

Člověk v tísní, obecně prospěšná společnost

Člověk v tísní je humanitární organizace, jejíž vznik se datuje od roku 1992 a která vznikla za cílem pomáhat v krizových oblastech a podporovat dodržování lidských práv

ve světě. Nefunguje však jen v zahraničí, ale podílí se i na projektech v České republice, např. na odstraňování následků po povodních v roce 2002, což byla nejrozsáhlejší operace v celé historii organizace. Součástí činnosti organizace je i terénní sociální práce v ohrožených lokalitách, kde se zaměřuje na řešení situace místních obyvatel.

V rámci Programů sociální integrace připravil Člověk v tísni pod záštitou terénních programů dluhové poradenství. Terénní pracovník pracuje s klientem na přijetí odpovědnosti za placení svých závazků, nejčastěji nájemného a služeb. Pracovník jedná s majiteli bytů o nejvhodnějším postupu řešení dané situace, předkládá možnosti splátkových kalendářů nebo institutu zvláštního příjemce dávky. Dále se snaží zvýšit schopnosti klienta v hospodárném nakládání s vlastními příjmy, aby dokázal sám vést svůj rozpočet a dokázal si z příjmů zaopatřit veškeré základní životní potřeby, aniž by se u toho musel zadlužit. (Kopřivová, 2009b)

Z rozhovoru s terénní sociální pracovnící z organizace Člověk v tísni, která má pobočku v Praze 5, jsem se dozvěděla, že se projekt dluhového poradenství uskutečňoval již dříve v rámci pracovního poradenství. Poslední dva roky však se problém dluhů výrazně zvyšuje. Ukazuje se, že ve chvíli, kdy spolupráce mezi pracovníkem a klientem již nějaký čas funguje a ve vztahu panuje důvěra, klienti sami přijdou a zmíní se o smlouvě, kterou se chystají uzavřít, nebo kterou právě uzavřeli. Pracovníci tak mají šanci klienty upozornit, jaké rizika daná smlouva skýtá a jaké důsledky by případné nesplácení mohlo mít. Snaží se varovat klienty před smlouvami, ve kterých se objevují rozhodčí doložky a velmi tvrdé sankce a naopak informují o jiných společnostech, kde tak tvrdé sankce v případě nesplácení nemají. Dle jejího odhadu se tato prevence daří cca z 15%, terénní pracovníci však nedokáží zabránit tomu, aby si klienti úvěry nebrali.

Klienti se k nim většinou dostávají až ve chvíli, kdy jsou upozorněni na hrozící exekuci, případně exekuce již proběhla. Exekutoři ne vždy postupují v rámci svých pravomocí. V situaci, kdy klientovi obstaví bankovní účet, ne vždy nechají na účtu potřebné minimum, které musí. Z domácností také odnáší běžné vybavení bytu, které se zabavit nesmí a využívají tak neinformovanost klientů. Člověk v tísni se tak snaží i o kontrolu exekutorů, a pokud nepostupují podle zákona, podávají s klienty na exekutory stížnost. V poslední době se stává, že klienti, kterým přijde exekuce, se přijdou zeptat, co vše jim exekutor zabavit může, a co už ne.

Pracovníci se často setkávají s neúplnými informacemi, které klienti poskytují. Klienti mají obavy přiznat, kde mají kolik dluhů, ne zřídka se také stává, že si to nepamatují. Smlouvy a další dokumenty o úvěrech málokdy dokáží dát uceleně dohromady.

Na otázku, jestli využívají jejich klienti institut osobního bankrotu, odpovídá, že zřídka. V Praze funguje Poradna při finanční tísní, kde na to mají specializované pracovníky, a tak s klienty dochází tam. Většinou se ale setkávají s tím, že klienti na osobní bankrot nedosáhnou, případně dluží tak nízké částky, že se to nevyplatí. Největším problémem je přitom neexistence stálého pracovního poměru, který je pro umožnění osobního bankrotu jednou z podmínek.

S rodinami se nedaří vytvářet rozpočet, podle kterého by se členové rodiny řídili. V situaci, kdy je domluvený splátkový kalendář, je rodina ochotna více se o rozpočtu rozhovořit, ale ani v tu chvíli si do toho nenechají mluvit. Daří se utvořit finanční bilanci, aby si dokázali spočítat své příjmy a výdaje, ale odmítají na tom cokoli měnit. Při počátku spolupráce se provádí vstupní analýza a prvotní bilance. Nejen s jakými příjmy a výdaji rodina hospodaří, ale také z jakých zdrojů se dají sehnat další finanční prostředky.

Klienti se nejčastěji potýkají s dluhy za nájem, úvěry bankovních i nebankovních společností, s dluhy za zdravotní a někdy sociální pojištění, které přetrvává z dob, kdy se jedinci pokoušeli podnikat. Dále jsou to dluhy za soudní poplatky, výživné, dluhy z výkonu trestu a velmi často za pokuty z MHD. Terénní pracovníci se snaží o edukaci, která však málokdy bývá úspěšná.

Sdružení pro probaci a mediaci v justici – projekt Sanace dluhů

Projekt Sanace dluhů je v současné době ve své pilotní fázi, která končí v září roku 2010. Inspirací pro tento projekt je již několik desetiletí fungující model ve švýcarském Curychu, kde věřitelé vnímají tento typ služby jako standardní prostředek pro vymáhání pohledávek, která jim u tohoto typu klientů zajistí větší procento uspokojení jejich pohledávek. Projekt Sanace dluhů nabízí možnost mimosoudního řešení zadluženosti lidem, kterým byl uložen alternativní trest, konkrétně podmíněné odsouzení s dohledem,

podmíněné propuštění s dohledem a trest obecně prospěšných prací. Všichni klienti tohoto programu jsou vytipováni probačním úředníkem.

Lidé po výkonu trestu mají ve svém životě spoustu překážek. K těm nejzávažnějším patří předluženost, která ve společnosti ztráty sociálních vazeb a problémů při hledání zaměstnání vede k demotivaci a rezignaci, následně k nelegálnímu zaměstnání nebo návratu k trestné činnosti. Cílem projektu Sanace dluhů je podpora při resocializaci především v oblasti motivace klientů k najetí a udržení legálního zaměstnání. Pracovníci projektu poskytují svým klientům dluhové poradenství. Výhodou tohoto projektu je tzv. sanační fond, který umožňuje vyplácet volné zdroje věřitelům. Pokud s tím věřitel souhlasí, je ze sanačního fondu jednorázově vyplacena daná částka a klient poté tři roky splácí danou částku zpět do fondu. Částka se pohybuje, stejně jako ve Švýcarsku, okolo 25% celkové částky, kterou klient splácí ve 36 měsíčních splátkách. Pro věřitele je tato nabídka lákavá, protože mají alespoň nějakou možnost, jak své pohledávky uspokojit. Dlužníci totiž jinak nejsou motivováni k legální práci ani k tomu, aby spláceli své závazky. Navíc věřitelé při vstupu do tohoto programu mají zajištěné, že dostanou své peníze v relativně krátkém čase, částka je zaslána většinou po roce spolupráce s klientem.

Pilotní fáze projektu v současné době probíhá ve Středočeském a Severočeském kraji. O dalším případném rozšíření se rozhodne po vyhodnocení pilotní fáze na podzim roku 2010, pokud se služba ukáže jako žádoucí a potřebná. Pro celkové hodnocení bylo spolu s Institutem pro kriminologii a sociální prevenci byl vytvořen systém průběžného hodnocení. (Bajer, 2009b)

Finanční gramotnost, obecně prospěšná společnost

Společnost Finanční gramotnost byla založena v roce 2008. Vznikla jako reakce na velký zájem kursů vzdělávání a poradenství finanční gramotnosti, které organizovala společnost Cofet pro své klienty v pilotním projektu Dost dobrá šance. Tento projekt byl připraven pro dlouhodobě nezaměstnané na Ostravsku a Mostecku, u kterých se objevovala nezaměstnanost kvůli nařízeným exekucím, které vznikly jako důsledek předlužení. Když se do tohoto kursu začali přihlašovat i lidé, kteří nebyli klienty

projektu, společnost se rozhodla vytvořit nezávislého partnera, který by vykonával poradenskou a vzdělávací činnost pro všechny občany, které daná problematika zajímá, proto vznikla společnost Finanční gramotnost. Cílem tohoto projektu je poskytovat prevenci formou vzdělávání a poradenství v oblasti finanční gramotnosti. (Bajer, 2009c)

Občanské poradny

V roce 2006 začaly občanské poradny v rámci pilotního programu poskytovat dluhové poradenství. Nejprve měly k dispozici anglické a skotské materiály, které ke konci pilotního programu přizpůsobily českým podmínkám. V rámci projektu Finanční gramotnosti proti duhové pasti se dluhové poradenství rozšířilo do všech krajů České republiky, ale ne všechny občanské poradny ho poskytují. Důvodem jsou nedostatečné finanční a personální kapacity. Občanské poradny kromě dluhového poradenství realizují také vzdělávací semináře pro odbornou veřejnost týkajících se témat, které jsou důležité pro prevenci předlužení a vzdělávací semináře pro širokou veřejnost. (Bajer, 2009d)

3.3 Institut osobního bankrotu

Osobní bankrot, neboli oddlužení je prostředek pro občany, kteří již nadále nezvládají platit své pohledávky. Jde sice o cestu z dluhové pasti, rozhodně to ale není cesta jednoduchá a také není pro každého. Člověk, který chce požádat o oddlužení, musí mít své dluhy nepodnikatelského charakteru a musí dlužit peníze více věřitelům.

3.3.1 Vznik a právní zakotvení

Prvním lednem roku 2008 nabyl účinnost zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, tzv. insolvenční zákon, který nahrazuje zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání v platném znění. Insolvenční zákon by měl zrychlit úpadkové řízení a firmy v úpadku mají šanci znovu obnovit svou ekonomickou soběstačnost. S novým zákonem přichází tzv. oddlužení. Je možné u nepodnikatelských subjektů, fyzických i právnických osob, není možné u podnikatelů. Oddlužení je ve své podstatě reorganizací dluhů, které umožní poctivému a finančně neúspěšnému dlužníkovi začít nový ekonomický život.

Oddlužení povoluje soud, který může již schválené oddlužení zrušit. Návrh na oddlužení podává dlužník spolu s insolvenčním návrhem. Pokud člověk sám nezvládne podat návrh na oddlužení, existuje dnes mnoho organizací, které mu s vyplněním návrhu pomohou. Návrh na povolení oddlužení musí vedle obecných náležitostí podání obsahovat označení dlužníka, údaje o očekávaných příjmech dlužníka v následujících 5 letech a údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky (§391 zákon č. 182/2006 Sb.). K insolvenčnímu návrhu se dále připojuje seznam majetku a seznam závazků, listiny dokládající údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky a písemný souhlas nezajištěného věřitele, který se s dlužníkem dohodl, že hodnota plnění bude nižší než 30% jeho pohledávky (§392 zákon č. 182/2006 Sb.).

Oddlužení je možné dvěma způsoby. Jednorázovým zpeněžením majetkové podstaty, nebo plněním splátkového kalendáře. V případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty dochází k jednorázovému uspokojení věřitelů prodejem majetku dlužníka. Majetek, který dlužník nabyl po schválení oddlužení, zůstává nedotčený. Dlužníkovi jsou ponechány jeho budoucí příjmy. Při oddlužení plněním splátkového kalendáře splácí dlužník 5 let měsíčně nezajištěným věřitelům ze svých příjmů určenou částku. Jedinci musí zbýt nezabavitelné životní minimum spolu s normativními náklady na bydlení. Splátkový kalendář má stejná pravidla jako exekuce. Rozdíl je v tom, že na rozdíl od exekuce jedinec ví, že po pěti letech splácení bude „čistý“ a může začít znovu od začátku, což se při exekucích neděje. Schválení oddlužení tímto způsobem je podmíněno tím, že jedinec je legálně zaměstnaný a bude i nadále pracovat, aktivně usilovat o nalezení zaměstnání, pokud je nezaměstnaný. Pokud jedinec v rozhodné době

obdrží dědictví či dar, je povinen ho zpeněžit a uspokojit výtěžkem své věřitele. Po uplynutí 5leté lhůty je dlužníkovi zbytek dluhu navždy odpuštěn. V případě, že oddlužení probíhá tímto způsobem, je dlužníkovi ponechán jeho majetek.

3.3.2 Možnosti a rizika, které přináší

Návrh na oddlužení podává dlužník. V případě, že návrh splňuje povinné náležitosti, insolvenční soud oddlužení schválí. O způsobu oddlužení rozhodují věřitelé na schůzi prostou většinou hlasů, která je odvozená od výše pohledávek. Po ukončení jednání soud rozhodne, zda oddlužení schválí či nikoliv.

Osobní bankrot je velkým přínosem. Jeho tvrdě nastavené hranice sice nejsou řešením pro všechny zadlužené jedince, i tak však je možností pro osoby, které na něj dosáhnou, jak splatit své dluhy v relativně krátké době a dál žít s čistým štítem. Na rozdíl od exekuce nemá represivní charakter. Exekutoři jsou sice vázáni určitými zákony a nařízeními, ne vždy se jimi však řídí a člověku, který není dostatečně informovaný, mohou sebrat i to, co nesmí.

Jako velkou výhodou vidím to, že člověk, který si zvolí cestu osobního bankrotu, má reálnou šanci, že po určité době, kdy se bude muset velice uskromnit, bude moci zase žít s čistým štítem. Pokud se však v průběhu procesu oddlužení objeví nesplácené pohledávky, které do insolvenčního řízení nebyly zahrnuty, má soud pravomoc schválení osobního bankrotu zrušit a člověk se tak ocitne v situaci, ve které byl před celým řízením.

4. Výchozí stav z hlediska uživatelů služeb, sociálních pracovníků, finančního poradce, sociálního poradenství

V této kapitole se budu zabývat jednotlivými pohledy na finanční hospodaření matek žijících se svými dětmi v azylových domech. Jak k dané problematice přistupují, v čem vidí největší problémy a také, jestli je nějaká šance, případně jaká, aby se hospodaření matek zlepšilo a ony se tak do budoucna vyvarovaly problémů, které je postihují.

4.1 Hledisko uživatelů služeb

Každá uživatelka služeb přistupuje k dané problematice jinak, na základě vlastního vnitřního nastavení, osobních životních zkušeností a také představami o svém budoucím životě. Jejich názory se mohou, a jistě také v mnohém liší. Názory a hledisko přístupu k dané problematice, které na dalších řádcích budu zmiňovat, jsou postoje dvou matek žijících v azylovém domě EZER, které jsem získala na základě rozhovorů s nimi. Věřím, že pokud bych vedla rozhovory s větším počtem uživatelů z různých azylových domů, názory a postoje by se velmi lišily.

Matky v azylových domech přistupují k otázce finančního hospodaření velice zodpovědně, respektive, snaží se. Uvědomují si, že jde o nutnost, která jim zajistí přijatelnou budoucnost. Avšak na základě svých životních zkušeností a prožitků, je tato otázka spíše komplexním problémem. Matky sice mají pro sebe a své děti dočasnou střechu nad hlavou, to však nenahrazuje domov, po kterém velice touží. Jeho vidina je jedna z mála věcí, která je dokáže držet nad vodou a se svými problémy bojovat. Kromě potřeby mít vlastní domov a zázemí, je stejně důležitá potřeba práce. Uvědomují si, že pokud nebudou mít práci, která by jim zajistila dostatečné příjmy, nebudou mít prostředky na to, aby mohly zajistit sobě a svým dětem domov. V situaci, kdy příjmy vystačí tak akorát na to, aby pokryly nájem v azylovém domě a nákup potravin, i kdyby chtěly ušetřit nějaké peníze, nemají z čeho. Samy zmiňují, že stres, který při nedostatku

finančních prostředků pociťují, se promítá v tom, že peněz spotřebují mnohem více. Jedna uživatelka doslova zmiňuje, že ve chvílích, kdy měla peněz relativně dostatek, dokázala za určitý obnos uvařit jídlo na dva až tři dny, přičemž si na jídle se synem pochutnali. V současnosti, kdy s penězi sotva vyjde, za stejný obnos peněz uvaří jídlo na jeden den a ještě ho zvládne pokazit.

Uznávají, že samy by si o pomoc s finančním hospodařením sociálním pracovnícím neřekly. Nenapadlo by je to, případně by si připadaly hloupě, že se o sebe nedokáží samy postarat. Ve chvíli, kdy tato nabídka přijde, ji vítají, ale zmiňují, že nejde jen chtít, ale také musí být z čeho šetřit. Vnímají jako důležité, aby se na určování daného způsobu šetření mohly podílet, ne aby jim ho někdo nařídil. Dále také zmiňují důležitost vyhradit určitou část prostředků k mimořádným výdajům, jako jsou např. léky nebo nákup sezónního oblečení ve chvíli, kdy dítě roste.

Cíl nevidí příliš v tom, že by dokázaly uspořit kauci na byt, ale mají vidinu finanční rezervy, která by jim zajistila klidnější spánek a jistotu, že pokud se cokoliv přihodí, budou vědět, že si nemusí jít nikam půjčit a zvládnou pokrýt větší výdaje samy. Nevnímají to však jako ochranu sebe sama, ale jako zajištění pro děti, aby věděly, že se děti budou mít dobře a nebude jim nic v životě chybět. Fakt, že aby se dítě mělo dobře a bylo o něj postaráno, tak musí být nejprve dobře postaráno o matku, si neuvědomují. Přiznávají, že jejich jednání je účelové a záleží na aktuální situaci, v jaké se nachází. Většinu peněz nejspíše i proto investují do jídla. Nejen z důvodu, aby neměly s dětmi hlad, ale především také proto, že je z toho okamžitý užitek a prožitek. Mají představy o budoucnosti, ale většinou to jsou představy, kam by měly směřovat děti, ne kam by chtěly směřovat ony samy. Prožívají svůj život prostřednictvím potomků a ve chvíli, kdy se rozhodnou pro zlepšení svých dovedností v této oblasti, nedělají to pro sebe, ale pro děti, aby jim mohly plnit jejich přání a dopřát jim trochu radosti.

4.2 Hledisko sociálních pracovníků

Sociální pracovníci v azylových domech mají s finančními problémy svých uživatelky bohaté zkušenosti. Tím, že matky v azylových domech jsou většinou samoživitelky, je velmi složité zvládnout zabezpečení sebe a svých dětí. Pokud nejsou závislé na sociálních dávkách a pracují, i tak jejich příjem dost často stačí pouze na pokrytí nezbytných nákladů pro život a na šetření peněz pro budoucnost nezbývají prostředky. O to horší jsou situace, kdy mají matky dluhy. Často to jsou dluhy za MHD, předchozí ubytování, nebo půjčky od nebankovních společností, které mají velké úroky a matky, i když vnímají, že je tento problém nutné nějakým způsobem řešit, nemají peníze na to, aby je splácely. Obyvatelky azylových domů mají zpravidla nízké vzdělání, dost často jen základní nebo speciální, které nezaručí dobře placené zaměstnání a tak je situace velmi těžko řešitelná. Ve chvíli, kdy se matka se svými dětmi ocitne v azylovém domě a nemá dluhy, je její situace sice lepší, ale rok, který může strávit v azylovém domě je příliš krátká doba na to, aby si mohla najít vlastní bydlení. Všude se totiž vyžaduje kauce, která je většinou ve výši dvou až třech nájmů, kterou matka téměř vůbec není schopna ušetřit. K tomu se přidává pocit, že žádost o městský byt se během jednoho roku podaří vyřešit a ona i se svými dětmi půjde do „svého“ bytu. Zdaleka ne všechny, které toto očekávání mají, si připouští, že i v tomto případě je nutné složit kauci. Ženy v těchto situacích navíc dost často nedokáží hledět do budoucnosti, která je vzdálená více než několik týdnů. Matky jsou šťastné, že mají na dlouhé měsíce s dětmi kde složit hlavu a představit si, že budou muset časem své bydlení opět řešit, je pro ně velmi obtížné. Ukazuje se, že si matky sice do určité míry uvědomují, že je potřeba se tím zabývat a nad situací se nejen zamyslet, ale také něco pro to uskutečnit, ale chuť a energii, aby danou situaci změnily, příliš nemají.

Uživatelky, které se ocitají v azylových domech, mají problémy nejen s finančním hospodařením, ale celkově s adaptací na současný způsob života. Ukazuje se, že problém s udržení vyrovnaného rodinného rozpočtu a snahou něco ušetřit nemají jen matky patřící k romskému etniku, ale také uživatelky z většinové společnosti. Je možné, že je to problém povahy jedince a jeho výchovy. Uživatelky dost často zmiňují, že když potřebují pomoci, že se o ně přeci někdo postarat musí. Ať jde o systém sociálních dávek, nebo přidělení městského bytu. Sociální pracovníci se často potýkají

s problémem, jak vrátit matky „na pevnou zem“, aby si uvědomily, že ony jsou ty, které se musí postarat samy o sebe a o své děti. Stát jim sice zajistí nezbytné minimum, ale především na nich je, aby se pokusily zlepšit svůj život a spoléhat samy na sebe.

4.3 Hledisko finančního poradce

Hledisko finančních poradců by bylo jistě stejně rozmanité, jako by bylo při propracovanější studii u uživatelů sociálních služeb. Přesto dále budu zmiňovat názory a postoje finanční poradkyně, se kterou jsem vedla rozhovor na dané téma.

Na rozdíl od jiných finančních poradců, je tato žena osobou, která má, dle mého názoru, mnohem větší sociální citění, než leckterí její kolegové. Nepochybuji o tom, že spousta z nich, by se s touto cílovou skupinou odmítli i setkat, protože vidina určitého zisku, která by z případné spolupráce mohla plynout, je velice nízká.

Na začátku rozhovoru mne upozorňovala, že se s těmito osobami nikdy nesešla a její názor tak vyplývá ze společenských předpokladů a postojů, které si utvořila na základě prožívání svého života.

Podle jejího názoru se osamělé matky do tíživých finančních situací dostávají zpravidla svojí vinou, za kterou odmítají přijmout odpovědnost. Návyky, které vedou k těmto problémům, si přináší ze svých rodin a je velký problém je naučit návyky nové. Užívají si a nepřemýšlí o budoucnosti, ani o tom, jaké důsledky by jejich jednání mohlo mít. Ve chvíli, kdy se objeví problém, ho neřeší, a následně, kdy je řešení nevyhnutelné čekají, že je někdo zachrání. Finanční gramotnost je v současné společnosti velmi nedostatečná a u této skupiny obyvatel téměř nulová.

Na otázku, zda by si dokázala představit spolupráci s nimi, odpovídá, že by se jí rozhodně nebránila. Není to prodejce finančních produktů, ale poradce, a poradit se dá přeci každému. Navíc by se tak předešlo dalším problémům. Je nutná osvěta, informovanost, nejen pro zabezpečení jich samotných, ale také dětí, které vychovávají a kterým je potřeba tyto informace předávat. Jako velice potřebné vidí nutnost vytvářet

finanční rezervy. Mají zodpovědnost nejen za sebe, ale také za své děti. Zmiňuje pravidlo, kterým se finanční poradci řídí. Každý člověk by si měl odkládat 10% svých příjmů jako rezervu. Ze své praxe uvádí, že lidé nemají představu, za co utrací své peníze. Jsou schopni spočítat peníze vydané za bydlení, ale např. za jídlo nebo oblečení, to je dost často velký problém. Proto by si lidé měli jednou za čas umět spočítat svou finanční bilanci, odkud peníze přichází, ale především, za co a kolik utrací, jestli jim z těchto prostředků něco zbývá, případně jestli nejsou v dlužích.

4.4 Hledisko sociálního poradenství

Pro zjištění postoje sociálních poradců jsem si sjednala schůzku s terénní sociální pracovnící organizace Člověk v tísni, která se dané problematice věnuje dlouhou dobu.

Hledisko sociálních poradců je do značné míry podobné jako u sociálních pracovníků v azylových domech. Terénní sociální pracovníci z organizace Člověk v tísni, se potkávají se za dluženými klienty denně. Klienti většinou nemají stálý příjem, protože nemají stabilní zaměstnání. Ve chvíli, kdy přijdou nečekané výdaje, čekají je tak velké problémy. Pracovníci se snaží poskytnout maximum informací, klienti si to však v konečném důsledku stejně udělají po svém. Není potom výjimečné, když pravidelně chodí klienti se stále opakujícími se problémy, např. dluhy na nájmu. Pracovníci tak postupem času ztrácí motivaci a vidinu toho, že se klienta podaří naučit jak podobným problémům předcházet. Vždy se snaží zastavit možné zhoršování situace a dohodnout např. splátkové kalendáře. Dost často se však stává, že i takto ne vždy jednoduše dohodnutý splátkový kalendář klient přestane po několika měsících platit.

Klienti jsou často finančně málo gramotní. Hospodařit s penězi se naučili doma od rodičů. Problém spočívá v tom, že rodiče byli vždy zaměstnaní a měli alespoň nějaký příjem, který minulý režim zajišťoval. Dnes, kdy vše záleží na jednotlivci, je tento vzorec chování dost problematický. V situaci, kdy klient má rodinu a děti, žije z měsíce na měsíc a přijdou nečekané výdaje, vyřešit nastávající problém co nejlepším způsobem je dost často díky nízké gramotnosti téměř nemožné. Ukazuje se také, že lidé sice

většinou umí číst, ale obsah jim uniká. O to horší je to ve chvíli, kdy podepisují úvěrové smlouvy, které jim zaměstnanci společností ne vždy dostatečně vysvětlí. Klienti se pak upíší úvěru, který nemusí být schopni vůbec splatit.

Po finanční krizi, která v minulých letech postihla celý svět, se ukazuje, že finanční problémy nemají jen osoby z nejnižších vrstev společnosti, ale také lidé z většinové společnosti ze středních vrstev. V poslední době také stále více seniorů z většinové společnosti se potýká s problémy s dluhy. Romské rodiny většinou drží spolu a ve chvíli, kdy má jeden člen více finančních prostředků než zbytek rodiny, finančně je podporuje. Romové se navíc o své seniory starají mnohem více, než většinová společnost. V současné době tak tvoří klientelu terénních sociálních pracovníků z organizace Člověk v tísni zabývajících se dluhovým poradenstvím cca 40% lidí z většinové společnosti, které postihla souhra nešťastných okolností, kdy měli např. půjčky, hypotéky, a v době propouštění přišli o zaměstnání.

5. Metodika

Osamělé matky žijící se svými dětmi v azylových domech se ve svém životě potýkají s velkým množstvím problémů, které se ve své práci snažím nastínit. Praktická část této práce se skládá z kazuistik, které slouží k vytvoření představy o daných uživatelkách a také vedou k tomu, aby bylo snáze pochopitelné, proč je daná metoda použita právě u té které uživatelky. Dále jsou popsány jednotlivé metody a jejich zpracování a nakonec výsledný efekt a jeho zhodnocení, které to pro danou uživatelku mělo.

5.1 Kazuistiky uživatelék služeb

Kazuistika č. 1, slečna Alena, 19 let, syn 2 roky

Slečna Alena pochází z romské rodiny. Vyrůstala se svými rodiči a se svým bratrem v bytě 1+1 v Praze na Smíchově. Ke svému otci měla velmi kladný vztah, který se začal postupně měnit. Když jí bylo 10 let, začal otec stále více času trávit s kamarády, začal brát drogy. Po třech letech věčných hádek matka otce vyhodila z bytu a požádala o rozvod. Poté musela být matka paní Aleny hospitalizována s rakovinou děložního čípku. V tu dobu se o děti starala babička, ta ale veškerou péči nezvládala a tak se slečna Alena starala o svého bratra a o chod domácnosti sama i po návratu matky z nemocnice. Matka se s otcem velmi dlouho dohadovala o alimenty na děti. Alena na svého otce nedala nikdy dopustit, hádky a problémy ohledně alimentů se na ni však velmi podepsaly. Otce odsoudili za držení drog a krádeže a poté se jejich vztah definitivně zhroutil. Matka si po čase našla nového přítele, který pochází ze Slovenska a snaží se celé rodině pomáhat. Alena ho však nemůže vystát, zvláště ve chvíli, kdy se jí snaží nahradit otce.

Slečna Alena nastoupila do základní školy a měla velmi dobré výsledky. Její dědeček ji podporoval, jak to šlo a i díky němu našla zálibu v literatuře. Všechny její kamarádky navštěvovaly zvláštní školu a přemlouvaly ji, aby přestoupila. A i když studovala

s velmi dobrým prospěchem, v sedmé třídě si postavila hlavu a vynutila si, aby mohla přestoupit na zvláštní školu. Po ukončení školy nastoupila na střední školu, kterou však kvůli svému těhotenství nedokončila.

S otcem dítěte se zná od dětství. Jeho rodina, především matka se vztahem od jeho počátku nesouhlasila. Do dnešní doby jeho matka nemůže slečnu Alenu vystát a svého vnuka nikdy neviděla. Jeho rodina naléhala, aby se mladý pár rozešel. Vztah fungoval do porodu. Pak se přítel slečny Aleny změnil, začal ji kontrolovat a hlídat. To Alena dlouho nevydržela a vztah ukončila. Se svým synem žila v bytě u své matky. V bytě třetí kategorie, kde rodina žila, se hojně vyskytovala plíseň, která v mládí slečny Aleny způsobovala zápal plic, tentokrát zhoršovala zdravotní stav jejího syna. Od narození je astmatik a silný alergik a prostředí, ve kterém vyrůstal, jeho zdraví neprospívalo. Byl velmi plačtivý a stále nemocný. Z důvodu nedostatku místa neměl Filip místo ani na postýlku, ani na hraní. Spal v kočárku, ze kterého postupně vyrůstal. V roce neuměl lézt, sedět, ani se batolit. Alena s ním trávila celé dny venku, v zimě čas trávila v obchodních centrech, aby byli v teple. Doma nemohla přes den být, aby nerušila ostatní obyvatele bytu.

Po Filipově narození nevedla Alena jméno otce do rodného listu dítěte. Tím nejsou ustanovené ani alimenty. Otec dítěte i přesto dává slečně Aleně polovinu své měsíční výplaty, a pokud je něco potřeba koupit, zařídí to. Sociální pracovníce v azylovém domě, kam slečna Alena nastoupila, se snažila ji přesvědčit, aby nechala zapsat otce dítěte do rodného listu a nechala stanovit alimenty, které by potom na něm případně mohla vymáhat. Alena ale po zážitku, kdy se její matka s otcem dohadovala o alimentech a v ní to zanechalo hluboké stopy, nechtěla o něčem takovém ani slyšet. Dle jejího názoru by klidně měla několik zaměstnání, aby syna zabezpečila, ale o alimenty by se s ním nikdy nehádala, aby si syn nemusel projít tím, čím ona.

Slečna Alena přišla do azylového domu v srpnu roku 2009. V té době jí bylo 18, synovi rok. Byla velmi úzkostná a o syna se velmi bála. I když věděla, že by ho měla učit lézt, sedět a pomalu chodit, bála se, že by se někde uhodil, a tak ho nosila neustále na ruce. Nedbala rad sociálních pracovníků, že je potřeba synovi poskytnout prostor pro to, aby se mohl rozvíjet. Po svém příchodu do azylového domu neuměla vařit. Každý den chodila ke své matce, která vařila, nebo jí jídlo přinesla až do azylového domu. Ve spolupráci se

sociálními pracovníci dokázala překonat svou úzkost a její syn velmi rychle začal dohánět psychomotorický vývoj. Alena se díky pracovnícím a dalším matkám v azylovém domě naučila velmi dobře vařit.

Její finanční situace patřila k těm lepším, ve srovnání s ostatními obyvatelkami. Kromě rodičovského příspěvku, který pobírala, chodila do zaměstnání, uklízela na ambasádě. K tomu dostávala od otce dítěte pravidelně peníze, jak byli dohodnuti. Podrobně se tím budu zabývat v dalších kapitolách. Její dědeček si dokázal udržet vliv v jejím životě a dbal na to, aby si spořila na vkladní knížku. Z této knížky má právo k výběru pouze on, a proto má jistotu, že všechny peníze, co na knížce jsou, slečna Alena neutratí za zbytečnosti.

Kazuistika č. 2, paní Sandra, 31 let, dcera 9 let

Paní Sandra žila se svou dcerou v bytě 1+1 u svých rodičů. Matka paní Sandry je v částečném invalidním důchodu, otec pracuje jako zametač. Vztahy s nimi jsou naprosto normální. V bytě kromě rodičů bydlely také dvě sestry s manželi a s dětmi. Jedna sestra má dítě jedno, druhá dvě. Stísněný prostor vyvolával časté hádky. Se sestrami žijícími u rodičů neměla paní Sandra příliš dobré vztahy. Další dvě sestry se svými rodinami vlastní malé podniky, kde paní Sandra s dcerou bydlet nemohly. Nicméně sestry jí občas dceru pohlídaly a paní Sandra s nimi má dobré vztahy. Celkově se dá říci, že vztahy s rodinou má paní Sandra dobré, jediný problém je v bytové situaci, která vztahy narušuje. Proto se paní Sandra rozhodla situaci řešit nástupem do azylového domu.

Paní Sandra se s otcem své dcery seznámila ve dvaceti letech. Ve 22 letech otěhotněla a rok po narození dcery ji partner opustil. Paní Sandra žila po celou dobu u svých rodičů, stejně jako on. Paní Sandra nikdy s nikým nežila. Když začala být situace doma neúnosná, rozhodla se paní Sandra vyhledat azylové ubytování. Otec dítěte platí na dceru pravidelně 1.500,- Kč měsíčně, v posledních měsících se otec snaží o pravidelné návštěvy své dcery. Otec dítěte paní Sandře často volá a rád by s dcerou trávil čas, ta ho ale odmítá, neodpustila mu, že její matku opustil.

S dcerou má paní Sandra vztah velmi dobrý, dá se říci, že spíš kamarádský. Ve škole s ní nejsou žádné problémy, známky nosí ze školy velmi dobré. Dcera má spoustu koníčků, ve škole tancuje, je nadaná a baví jí to. Dříve chodila na keramiku, šití a počítače. Dcera je na matku velmi fixovaná, nechce jezdit na tábory ani nikam jinam, kde by byla na delší dobu od své matky odloučená.

Paní Sandra nemá žádné koníčky, nezbyvá jí na ně čas ani finanční prostředky. Když přijde z práce, je ráda, že má chvíli klid a může si přečíst časopis, nebo se podívat na televizi.

Od doby, kdy se rozešla s otcem své dcery je bez partnera. Podle svých slov se na žádný vztah necítí, má strach někomu důvěřovat.

Během pobytu v azylovém domě se sblížila s mužem, který o ni dlouho usiloval. Podle dostupných informací po odchodu z azylového domu se nastěhovala s dcerou k němu a jeho synovi a vztah nadále funguje.

Paní Sandra přišla do azylového domu v dubnu 2009. Její finanční situace patřila k těm lepším, vždy platila nájem včas a dokázala udržet vyrovnaný rodinný rozpočet. Měla podanou žádost o městský byt u městské části Prahy 5, kam svým bydlištěm spadá. Šance však, že během pobytu v azylovém domě, byt získá, byla velmi mizivá. Proto se se svou sociální pracovníci rozhodla pracovat na finanční rezervě, která by jí zajistila alespoň nějaký obnos, který by mohl sloužit jako kauce pro podnájem.

Kazuistika č. 3, paní Markéta, 29 let, syn 8 let

Paní Markéta vyrůstala v harmonické rodině v bytě 1+1 na Smíchově. Matka byla velmi direktivní, za paní Markétu zařizovala většinu věcí. Dětství měla paní Markéta pěkné, rodina jezdila s rodinou často na výlety, měli se dobře. Otec však velmi brzy zemřel.

Paní Markéta navštěvovala praktickou školu. Po škole se potkala na jedné zábavě s mužem, který byl velice atraktivní. Po čase s ním otěhotněla. V bytě její matky však bydlet nemohli. Chvilí bydleli u jeho rodičů, tam však panovaly divné poměry. Jednoho dne našel syn paní Markéty v pokoji oběšeného dědečka. Paní Markéta s partnerem utekli a syna tam s dědečkem nechali. Od té doby byl v péči psychologů. Partnerovi

paní Markéty po čase diagnostikovali karcinom tlustého střeva. Byl na operaci, po které skončil v invalidním důchodu. Jeho chování se změnilo, začal brát drogy. Situace doma dál byla neúnosná a tak se rozhodli vyhledat azylový dům. Tam si partner našel jinou ženu. Paní Markéta tak podala žádost do jiného azylového domu, aby ho nemusela potkávat.

Po čase navázala vztah s dalším mužem. Vztah se vyvíjel dobře, často paní Markétu a jejího syna v azylovém domě navštěvoval, se synem dobře vycházel. V tu dobu se ukázal bývalý partner. Začal dělat problémy, sebral syna a chtěl ho odvést do Anglie. Soud předběžným opatřením svěřil dítě do péče matky. Otec dítěte se začal chovat vstřícněji a tak paní Markéta opustila svého partnera a vrátila se k němu.

V tu dobu se syn chystal do první třídy. Byl velice vázaný na matku a tak sociální pracovnice zařídily na nějakou dobu příměstský tábor, aby se alespoň na nějaký čas museli od sebe odloučit. Syn se do školy velmi těšil a adaptace na nový režim proběhla dobře. Má sklony k hyperaktivitě, po zážitku se smrtí dědečka trpí nočními děsy.

Paní Markéta uklízela u soukromé firmy. Z počátku bylo vše bez problémů, ale v době, kdy byla s druhým partnerem, si chtěla najít lepší zaměstnání. Nastoupila do supermarketu, kde pracovala u pokladny. S praktickou školou, kterou studovala, na ní však práce byla náročná a zaměstnavatel ji ve zkušební době ukončil pracovní smlouvu. Snažila se najít si práci, ale většinou to nemělo velký efekt. Onemocněla, ale nemocenská přišla za dlouhou dobu. Z důvodu složité finanční situace začala mít dluhy na nájemném. V té době s partnerem otěhotněla. Čekali dceru, ale pak nastaly komplikace a paní Markéta potratila. Potrat jí přinesl zdravotní i psychické problémy, které nakonec zapříčinily rozpad vztahu.

Otec dítěte se dostal do výkonu trestu odnětí svobody kvůli řízení automobilu bez dokladů, které nikdy nevlastnil. Odtamtud psal paní Markétě spoustu dopisů podle nálady, jak má ji i syna rád, jak je paní Markéta úžasná a těší se, až zase bude s nimi. Pak otočil, byl agresivní, zlý, vyhrožoval.

Paní Markéta si našla práci v pečovatelském domě, kde uklízela. Po čase se však začaly ztrácet věci a vedení se rozhodlo se všemi ukončit smlouvy a najmout si na úklid firmu. Od té doby byla na úřadu práce a hledala i sama, avšak neúspěšně.

5.2 Popis techniky finančního hospodaření

Ve všech třech případech byly použité jiné nástroje pro zlepšení finanční situace matek v azylových domech. Všechny tři matky měly jinou výchozí pozici, která byla udaná nejen věkem, ale také životními zkušenostmi, přístupem k finančním otázkám, ochotou ke spolupráci v této oblasti a samozřejmě množstvím peněz, kterým daná matka disponovala. Tyto nástroje byly vybrány na základě zhodnocení výchozích pozic a úsudku, co bude pro danou matku nejvhodnější variantou.

Nástroj č. 1 – tabulka finanční bilance

Tato tabulka byla použita u slečny Aleny (kazuistika č. 1). Slečna Alena má celkem vysoký příjem. Všechny své pohledávky platí včas. Nekupuje zbytečnosti, ani sobě, ani synovi. Pravidelně ukládá peníze na vkladní knížku ke svému dědečkovi. Dále ale nemá vůbec představu, kam peníze dává a proč jí žádné nezbyvají.

Tabulky byly vytvořeny na základě možností, odkud peníze slečně Aleně přichází a odchází. Slečna Alena přiznala, že není schopná tyto tabulky vyplňovat po delším časovém úseku, protože ztrácí přehled. Proto byly tabulky vytvořeny na každý den zvlášť, které pravidelně vyplňovala. Na začátku dalšího týdne mi tabulky odevzdala a dostala nové. Měla jsem vytvořené tabulky týdenní a měsíční souhrnné bilance, abych získala větší přehled a bylo to pro mne lépe analyzovatelné. Tyto tabulky jsem vyplňovala na základě podkladů od slečny Aleny. Pro lepší přehlednost uvádím jednu tabulku denní, týdenní, měsíční a souhrnnou, podrobný přehled je uveden v příloze. Sledované období je 5 měsíců.

Pátek 9.4. 2010

Výdaje	částka
bydlení	3.000,-
jídlo	4.500,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	250,-
cigarety	118,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	3.000,-
ostatní	

Příjmy	částka
plat	9.500,-
rodičovský příspěvek	8.100,-
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	500,-
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	5.000,-
ostatní	

Týdenní souhrn 5.4. – 11.4. 2010

Výdaje	částka
bydlení	3.000,-
jídlo	5.945,-
mobil	
oblečení & obuv	1.500,-
restaurace, kino	250,-
cigarety	331,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	1.010,-
dovolená, výlety	200,-
léky	
dluhy	3.000,-
ostatní	
Výdaje	15.236,-

Příjmy	částka
plat	9.500,-
rodičovský příspěvek	8.100,-
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	500,-
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	5.000,-
ostatní	
Příjmy	23.100,-

Měsíční souhrn: duben

Výdaje	částka	Příjmy	částka
bydlení	3.000,-	plat	9.500,-
jídlo	9.511,-	rodičovský příspěvek	8.100,-
mobil		sociální příspěvek	
oblečení & obuv	2.700,-	přídavek na dítě	500,-
restaurace, kino	250,-	životní a existenční minimum	
cigarety	1.220,-	podpora v nezaměstnanosti	
děti - potřeby		hmotná nouze	
děti - hračky		příspěvek na bydlení	
dárky - narozeniny, svátky	1.010,-	výživné	5.000,-
dovolená, výlety	200,-	ostatní	
léky	99,-		
dluhy	3.000,-	Příjmy celkem	23.100,-
ostatní			
Výdaje celkem	20.980,-		

Celkový přehled

Měsíc	Vkladní knížka	Příjmy	Výdaje	Rozdíl	Rezerva
duben	1.000,-	23.100,-	20.991,-	1.200,-	1.000,-
květen	2.000,-	16.500,-	8.402,-	4.500,-	3.000,-
červen	2.000,-	18.300,-	16.445,-	- 145,-	0,-
červenec	0,-	4.600,-	7.072,-	- 2.472,-	0,-
srpen	0,-	7.700,-	11.095,-	- 3.395,-	0,-

Nástroj č. 2 – obálka na rezervu

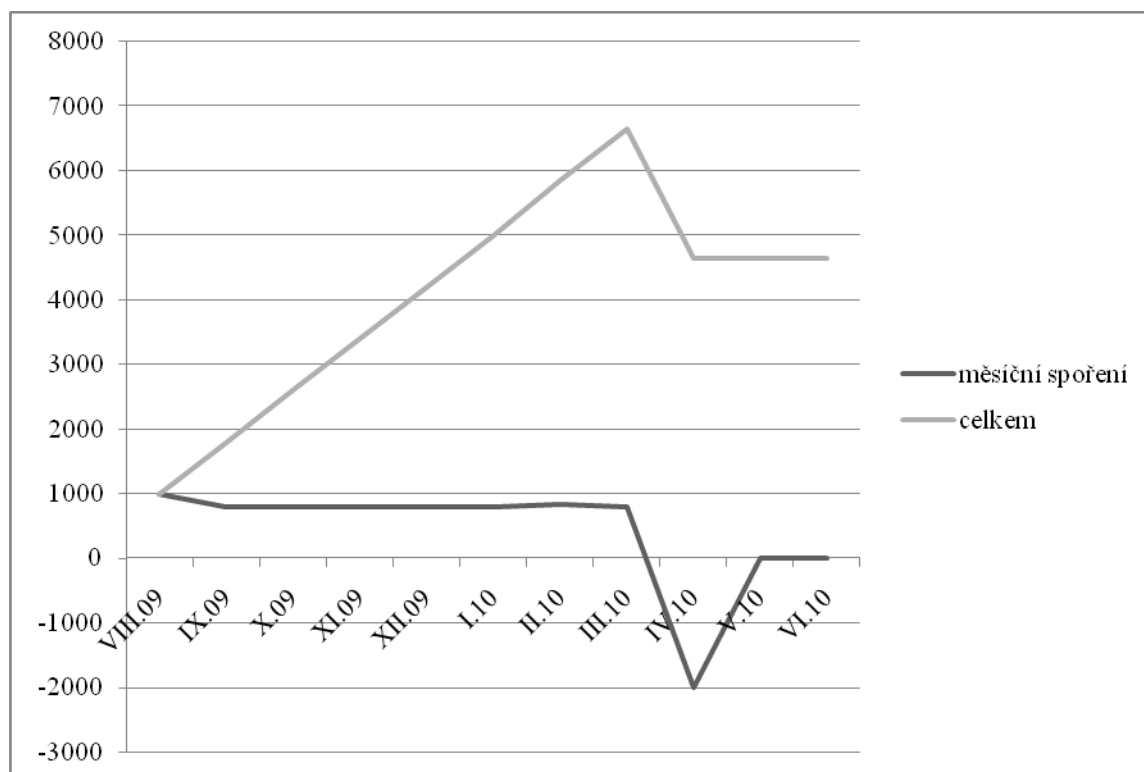
Tato metoda byla použita u paní Sandry (kazuistika č. 2). Paní Sandra se během pobytu v azylovém domě nevyznačovala velkým nadšením pro spolupráci. O svých výdajích měla celkem jasné představy, které ale ne vždy ráda a ochotně sdělovala. Proto v tomto

případě byla použita obálka na rezervu, která měla zajistit paní Sandře po odchodu z azylového domu nějaké finanční prostředky, které by sloužily jako rezerva, kdyby se naskytly náhlé vyšší výdaje.

Spolupráce na tomto cíli začala v srpnu 2009. Paní Sandra si měla nejprve utvořit představu o svých příjmech a výdajích. Bylo ji doporučeno několik dní sledovat, kde a kolik utratí peněz. Paní Sandra si však tyto informace raději nechávala pro sebe. Se sociální pracovnící se po několika týdnech určování podmínek dohodla na 1.000 Kč měsíčně, které bude do dané obálky odkládat. V srpnu se tato částka podařila uspořít, od září však dcera nastoupila do školy a paní Sandře se zvýšily výdaje za obědy, družinu a kroužky pro dceru. Na základě toho jsme pravidelně odkládanou částku snížily na 800,- Kč měsíčně. V květnu se zúčastnila soutěže Miss Roma, na kterou potřebovala nakoupit šaty, a proto nejen do obálky nic neuložila, ale navíc i peníze vybrala. Od té doby se jí nepodařilo uložit nic, protože ztratila motivaci. V tu dobu byla šance získat byt velmi mizivá a navíc partner, se kterým se paní Sandra během pobytu v azylovém domě seznámila a sblížila, stál o to, aby se o ni a její dceru mohl starat. Snaha klíčové pracovníce paní Sandry ji znovu motivovat se ukázala být marná. Paní Sandra dále odmítla spolupracovat. Sledované období je 11 měsíců, ukončení se uskutečnilo odchodem paní Sandry z azylového domu.

<i>Příjmy</i>	částka
plat	8.000,-
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	610,-
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	1.500,-
ostatní	
Příjmy	10.010,-

Příjem paní Sandry činil okolo 10.000,- Kč měsíčně. Občas byl příjem vyšší, když za kolegyni vzala její úklid. Ke konci pobytu (od května 2010) si našla ještě jednu práci, tak si přilepšila o další 2.000,- Kč měsíčně.

Nástroj č. 3 – jednotlivé obálky rozdělené na předem určené oblasti

Tato metoda byla použita u paní Markéty (kazuistika č.3). Paní Markéta měla velké problémy s udržáním vyrovnaného rodinného rozpočtu. Málodky se jí povedlo zaplatit vše včas, často nechávala dluh na nájemném v azylovém domě, protože na to už jí prostředky nezbývaly. Proto jsem se rozhodla vybrat tuto techniku, která by již předem paní Markétě připomínala, že jsou jisté oblasti, které se nesmí opomíjet. Spolupráce na tomto cíli probíhala 5 měsíců.

Obálka č. 1 – NÁJEM

Obálka č. 2 – POTRAVINY, DROGERIE a další

Obálka č. 3 – OBLEČENÍ, OBUV

Obálka č. 4 – OSTATNÍ

Obálka č. 5 – REZERVA

Příjem paní Markéty byl velmi variabilní. Proto se kromě obálky nájmu, která se neměnila, obnos v dalších obálkách měnil podle aktuální situace. Paní Markéta se učila, že ať má k dispozici jakýmkoliv příjem, jsou určité oblasti, na které se nesmí zapomínat.

<u>Měsíc</u>	<u>Leden 2010</u>
<i>celkový příjem</i>	11.600,-
Nájem	3.000,-
Potraviny, drogerie	6.500,-
Oblečení, obuv	500,-
Ostatní	1.000,-
Rezerva	600,-

<u>Měsíc</u>	<u>Únor 2010</u>
<i>celkový příjem</i>	11.600,-
Nájem	3.000,-
Potraviny, drogerie	6.500,-
Oblečení, obuv	500,-
Ostatní	1.000,-
Rezerva	600,-

<u>Měsíc</u>	<u>Březen 2010</u>
<i>celkový příjem</i>	8.600,-
Nájem	3.000,-
Potraviny, drogerie	4.000,-
Oblečení, obuv	500,-
Ostatní	1.000,-
Rezerva	100,-

<u>Měsíc</u>	<u>Duben 2010</u>
<i>celkový příjem</i>	8.000,-
Nájem	3.000,-
Potraviny, drogerie	4.000,-
Oblečení, obuv	0,-
Ostatní	1.000,-
Rezerva	0,-

<u><i>Měsíc</i></u>	<u><i>Květen 2010</i></u>
<i>celkový příjem</i>	10.500,-
Nájem	3.000,-
Potraviny, drogerie	6.000,-
Oblečení, obuv	500,-
Ostatní	1.000,-
Rezerva	0,-

6. Šetření II. – popis stavu po použití metodiky

S každou z uživatelů probíhaly pravidelné individuální schůzky, kde se kromě jiných věcí řešily jejich individuální plány v oblasti finančního hospodaření. Maminky měly pravidelně výmluvy, proč se to či ono nepodařilo a že ony za to v podstatě nemohou. Nejsnazší byla spolupráce se slečnou Alenou, nejtěžší naopak s paní Markétou. Nadále se budu věnovat podrobně jednotlivým uživatelkám a jejich nástroji finančního hospodaření.

Slečna Alena, kazuistika č. 1, nástroj tabulka finanční bilance

Slečna Alena měla z počátku problémy ve vyplňování tabulek. I při pravidelném vysvětlování k čemu daná kolonka patří a co vše obsahuje, trvalo několik týdnů, než se slečna Alena naučila tabulky správně vyplňovat. Po čase se začalo ukazovat, že některé kolonky slečna Alena zapomíná vyplňovat, například když si kupovala kredit do svého mobilního telefonu. Její příjmy byly velmi variabilní. Rodičovský příspěvek a výživné od otce dítěte zajišťovaly pravidelný příjem. Slečna Alena k tomu měla ještě zaměstnání, kdy uklízela na ambasádě. Tento příjem byl proměnlivý, podle toho, kolik práce tam slečna Alena měla a jak často ji tam potřebovali. Někdy dostávala peníze od své matky, která jí občas platila nákupy, případně jí částečně dotoval otec dítěte. Tyto částky už do své bilance však nikdy nezahrnula.

Její dědeček jí před lety založil vkladní knížku, na kterou si pravidelně dává peníze. Právo výběru má pouze dědeček, protože ona by všechny peníze utratila za zbytečnosti. S dědečkem jsou dohodnuti, že peníze se použijí na zajištění bydlení pro ni a její děti. Po dohodě se slečnou Alenou jsme se rozhodly, že peníze, které jí zůstanou, bude také dávat na vkladní knížku a s dědečkem se dohodne, že tyto peníze budou sloužit jako krátkodobá rezerva.

Jak je z tabulek patrné, příjmy a výdaje každý měsíc silně kolísaly. Slečna Alena sice pravidelně z počátku dávala na vkladní knížku částku, na které byla dohodnuta s dědečkem a pak i zbytek, co daný měsíc neutratila, ale její nákupy šly velmi často do velmi vysokých částek. K tomu se váží různé okolnosti. Slečna Alena neuměla

z počátku nakupovat, ani příliš vařit. Po té, co se sblížila s další obyvatelkou azylového domu, začaly být výše nákupů přijatelnější. Nadále byl problém v tom, že slečna Alena do kolonek „jídlo“ zahrnuje také potřeby pro svého syna, např. pleny nebo hračky, na což byly vyhrazeny kolonky jiné. Ve chvíli, kdy tyto překážky byly překonány, nastaly překážky horší. Slečna Alena až pozdě zjistila, že si měla zažádat o jí vybranou dobu rodičovské dovolené. Tím, že to neudělala v termínu, se jí od července citelně snížily příjmy. V té době již byla těhotná a uklízet za ni chodila její matka, která jí peníze z úklidu dávala. V červenci však bratr slečny Aleny jel na školní výlet do zahraničí a matka paní Aleny by ho neměla z čeho zaplatit, kdyby peníze z úklidu Aleně věnovala. Shodou nešťastných okolností ten samý měsíc přišel otec dítěte slečny Aleny o práci a nemohl jí zaplatit výživné, jak pravidelně činil. Se sociálními pracovníky se dohodla, že nájem zaplatí o měsíc později.

Ztráty, které se v daný měsíc i později objevují, byly vykryty podporou od matky a otce dítěte slečny Aleny. Jak jsem již podotkla, někdy jí zaplatili nákup, nebo dali peníze, které nebyly nikam zahrnuty. I po častých upozorněních, že je třeba to důrazněji sledovat, slečna Alena v té době měla spoustu jiných starostí a tohle opomíjela.

Dá se však říci, že slečna Alena měla velkou snahu. Naučila se střídmeji nakupovat, přestala utrácet peníze za zbytečnosti a dokázala si v prvních měsících ušetřit víc peněz, než kdyby se pro tento postup nerozhodla. Situace byla také ztížena tím, že v té době již byla v pokročilém stadiu těhotenství, které bylo rizikové, a stav slečny Aleny si vyžadoval jiné priority, než finanční hospodaření. Slečna Alena získala přehled o tom, za co utrácí nejvíce peněz a zjistila, že jsou věci, na kterých se dá ušetřit.

Spolupráce s ní byla dobrá. Slečna Alena byla ochotná a chtěla se něčemu novému naučit. Dle svých slov jí to hodně pomohlo, především v tom, že získala přehled, kam se jí tak velká finanční částka, kterou především ze začátku spolupráce na tomto cíli disponovala, dokázala ztratit. V jejích letech a v dané životní situaci, ve které se nacházela, je dle mého názoru výstup tohoto cíle na velmi vysoké úrovni.

Paní Sandra, kazuistika č. 2, nástroj obálka na rezervu

Spolupráce s paní Sandrou zdaleka nebyla tak snadná, jako se slečnou Alenou. Paní Sandra byla velmi nepřístupná a ani mne, jako klíčovou pracovníci nepustila k sobě blíž. Jedenáct měsíců spolupráce na tomto cíli bylo velmi náročných.

První měsíc, kdy spolupráce začínala, se paní Sandra rozhodla odložit do rezervy 1.000,- Kč. To se podařilo však pouze první měsíc. V září nastoupila dcera do školy a paní Sandře se zvedly výdaje na družinu, obědy ve škole apod. Poté se dohodla s klíčovou pracovnící, že bude odkládat do rezervy 800,- Kč, to že prý už zvládne. Místo obálky, kterou na svou finanční rezervu dostala, dávala peníze na vkladní knížku. Neměla jsem tedy žádný hmatatelný důkaz, že paní Sandra peníze skutečně spoří. Peníze měly sloužit jako rezerva, kdyby přišly nějaké nečekané výdaje, případně jako část prostředků pro zajištění bydlení, až z azylového domu bude odcházet.

Paní Sandra tak v průběhu svého pobytu v azylovém domě pravidelně spořila, až do dubna, kdy se účastnila soutěže Miss Roma a potřebovala si koupit několikery šaty. V daném měsíci, místo toho, aby do obálky peníze uložila, ještě z nich vybrala 2.000,- Kč. I když původně měla rezerva sloužit k jiným účelům, byla paní Sandra a nakonec i já ráda, že ve chvíli, kdy paní Sandra potřebovala větší obnos, měla ho kde vzít, nemusela si jít nikam půjčit a rezerva tak plnila svou funkci.

Od této situace ale paní Sandra ztratila veškerou motivaci. Při rozhovorech stále opakovala, že je to vlastně stejně jedno a nemá to smysl. V ten moment bylo jasné, že spolupráce je na daném cíli důležitější pro mne než pro uživatelku služby. Ještě několikrát jsem zdůrazňovala důležitost rezervy a snažila se maminku znovu motivovat, ta ale při své odtažitosti odmítala dále spolupracovat. Blížil se její odchod z azylového domu, vidina na získání bytu od města byla mizivá a partner, se kterým se během pobytu seznámila, se netajil myšlenkou, že by rád, aby paní Sandra se svou dcerou přestěhovaly k němu a jeho synovi. Tak se také po odchodu paní Sandry a její dcery z azylového domu stalo.

Paní Sandra, i přes svou nepřístupnost a neochotu sdělovat informace, se snažila spolupracovat. S odstupem času se dá říci, že možná i proto, aby dostala od sociálních pracovníků dobrý posudek pro bytový odbor městské části, kde měla žádost na byt. Na

druhou stranu zjistila, že mít finanční rezervu, která by pokryla případné nečekané výdaje většího charakteru, není úplně na škodu. A také to, že odkládat i malou část prostředků se vyplatí, což si sama vyzkoušela. Při odchodu z azylového domu si s sebou odnášela rezervu v hodnotě 4.650,- Kč.

Paní Markéta, kazuistika č. 3, nástroj jednotlivé obálky rozdělené na předem určené oblasti

Spolupráce s paní Markétou byla velmi náročná. Něco jiného dělala, něco jiného tvrdila. Jednotlivý obsah obálek se rozděloval vždy, když paní Markétě přišly peníze. Peníze určené na nájem v azylovém domě většinou k zaplacení nájmu sloužily. Ostatní obálky ale paní Markéta používala, jak zrovna chtěla. Byla velice impulzivní a také infantilní. Když viděla nějaké pěkné šaty, šla a koupila si je, i když věděla, že bere peníze z obálky určené na úplně jiné věci. Stejně tak kupovala věci svému synovi. Měla pocit, že mu musí vynahradit situaci, v jaké se nacházejí a chtěla mu dopřát vše, co si přál. To, že na to nemá dostatek prostředků, jí příliš nezajímalo.

Na počátku spolupráce na tomto cíli, kdy paní Markéta měla práci a dostatek peněz, stihla nájem platit včas. To se však změnilo, když o práci přišla. Příjem se jí snížil a ona se odmítla uskromnit. I nadále kupovala sobě a svému synovi co chtěla, ale platit nájem včas nestíhala. Byla upozorněna na to, že pokud nebude nájem platit a nebude vidět ani žádná snaha, mohla by jí být ukončena smlouva. Vidina této situace paní Markétu přiměla, aby začala o dané situaci přemýšlet. Od té doby se naučila nájem platit včas, i když dluh, který se jí za dva měsíce vytvořil, splácet nedokázala. Při rozhovorech se svou klíčovou pracovnící tvrdila, že jí záleží na tom, aby se naučila hospodařit a že si uvědomuje, jak je to pro další život důležité. Pak ale šla, a zase si něco koupila. Od doby, kdy přišla o zaměstnání, byla na úřadu práce. Snažila se hledat si zaměstnání, ale bylo to velmi složité.

Po pěti měsících, paní Markéta dokázala platit nájem v termínu. S obsahem dalších obálek už si hlavu nelámala a používala je na to, co zrovna chtěla nebo potřebovala. Nebylo výjimečné, že 14 dní poté, co dostala peníze a zaplatila nájem, jí musela nakupovat matka, protože ona už neměla za co.

Spolupráce s touto maminkou byla velmi komplikovaná. Jí deklarované názory a postoje k dané situaci vzaly za své ve chvíli, kdy opustila kancelář sociálních pracovníků. Pouze hrozba toho, že pokud nebude včas platit nájem, může jí být ukončena smlouva, ji donutila alespoň nájem platit včas, i když dluh, který se jí podařilo vytvořit, splatit do konce pobytu v azylovém domě nedokázala. Je pravda, že její příjem byl velmi často jinak vysoký a naučit se vycházet s množstvím peněz, které je pokaždé jiné, je velmi náročné. Dle názoru sociální pracovníce se tím ale paní Markéta příliš nezatěžovala.

Závěr

Matky ocitající se v azylových domech se svými dětmi, mají za sebou většinou dost složitý život. Jejich osudy vyvolávají v pocit, že tak těžký život se snad ani žít nedá, a ony se i přes všechny těžkosti dokáží usmívat a dávat svým dětem najevo, jak moc je milují. Fakt, že nejsou dokonalé ve všech sférách života, tak není úplně překvapivý. Snaží se žít daným okamžikem a nehledět do budoucnosti, o které nemají představu, jaká bude. Snaha získat městský byt se po čase v azylovém domě začne jevit jako marná a před nimi stojí stále stejný obrovský problém: Kam půjdeme, když nemáme za co?

Některé azylové domy mají nastaveny pravidla tak, aby matky byly nuceny si alespoň část prostředků spořit, aby neodcházely z azylového domu bez jakékoliv rezervy. Zdaleka ne všude to však takto funguje. Některé domy mají takové pravidla, že matky k tomu nejsou nuceny, a tudíž po roce odchází s penězi, které mají v peněžence, případně na bankovním účtu, které tak akorát stačí pokrýt zbylé měsíční náklady. Pomáhat při finančním hospodaření patří většinou k fakultativním službám, které azylové domy poskytují. Ne vždy jsou uživatelkám nabízeny a ne vždy je nabídka uživatelkou přijata. Matky ve svém těžkém životě, kdy žijí ze dne na den, dokáží hledět do budoucnosti v horizontu maximálně několika měsíců. Vzhledem k tomu, jakými problémy si prochází se sháněním práce, jednáním o dávkách, aktualizováním žádostí o byt a řešení problémů dětí, se ani není čemu divit. Na druhou stranu je důležité uživatelkám vysvětlit, že na jejich příjmu stojí vše ostatní. Bez peněz se žít nedá a mít jistou finanční rezervu je základ pro klidný spánek a vidinu, že vždy bude při nenadálých výdajích kam sáhnout.

Cílem mé práce bylo zjistit, jak matky v azylových domech zvládají hospodařit s daným obnosem peněz, a zda by nebylo možné jim v této problematice nějak pomoci. Zaměřila jsem na matky žijící v Azylovém domě EZER, kde jsem v tu dobu pracovala. Jako klíčová pracovnice dvou uživatelek jsem měla dostatek času a prostoru s nimi toto téma rozebírat a snažit se ho nějak řešit a jejich fungování v této oblasti zlepšit. Během svého fungování v azylovém domě a práce s uživatelkami na tomto cíli jsem zjistila, že problém hospodaření je velice komplexní. Nízké vzdělání a nízká kvalifikace matek znemožňuje zajištění dostatečného příjmu, aby se rodina měla dobře a naplňovala

veškeré své potřeby. V situaci, kdy mají matky několik zaměstnání, tráví hodně času od dětí, což je pro ně i pro děti velmi stresující, protože jsou na sebe navzájem velice fixovaní. Matky mají se svými dětmi velice úzký vztah a často se stává při příchodu do azylového domu, že se děti od matky nedokáží oddělit.

Dovednosti v oblasti finančního hospodaření matek v azylových domech jsou různorodé. Finanční gramotnost v těchto zařízeních je velice nízká a uživatelky ne vždy projevují ochotu se v této oblasti dále vzdělávat. Spíše se dá říci, že projeví zájem, že by o tyto informace stály, ale v zápětí jejich zájem vyprchá stejně rychle, jako vzplál.

Při své práci jsem spolupracovala s matkami na zlepšení jejich dovednosti finančního hospodaření. Nakolik se mi tato práce povedla, ukáže až budoucnost, ve které se matky ocitnou mimo azylový dům a budou nuceny se o sebe a své děti starat samy, aniž by měly možnost kdykoliv si zajít pro pomoc či radu. I tak si myslím, že moje práce nebyla zbytečná.

Jedna z matek se naučila nakupovat za méně peněz, přestala svému synovi kupovat hračky, na které je příliš malý a které jsou do značné míry zbytečné. To není zásluha jen práce na zlepšení jejího hospodaření, ale také celkové spolupráce. Získala přehled o tom, kde a za co utrácí podstatnou část svých peněz a při celkovém souhrnu jí došlo, kolik peněz je schopna se svým rok a půl starým synem měsíčně projíst. To byl popud k tomu, aby se naučila lépe a efektivněji nakupovat, což si myslím, že je v jejích 19 letech velký úspěch.

U druhé maminky vidím taky velké zlepšení. Od počátku měla pocit, že se svým příjmem nemůže vystačit a dopřát sobě a dceři to, co by potřebovaly a přály si. I přes to dokázala každý měsíc pravidelně spořit předem domluvený obnos peněz a po roce odcházela z azylového domu s rezervou, která by ji, alespoň částečně, měla zajistit.

U třetí matky se nedá příliš mluvit o úspěchu. I když se snažily obě strany, maminka nedokázala potlačit svou touhu po nakupování a naučit se utrácet s rozumem. Domnívám se, že je to zapříčiněno i tím, že měla jistotu, že se o ni její matka vždy postará a ona nebude mít se synem hlad. Je jistě dobře, že o ni bude vždy postaráno, na druhou stranu by bylo velmi vhodné, aby se dokázala postavit na vlastní nohy a zodpovídat sama za své činy, tím spíše, že je zodpovědná i za svého syna.

Při své práci jsem dospěla k závěru, že nácvik finančního hospodaření by měl probíhat vždy u všech uživatelů. Ve chvíli, kdy se ukáže, že maminka nemá problém s rodinným rozpočtem, měla by se s pracovníci zaměřit na vytváření určitých rezerv. Tento cíl zmiňují všechny čtyři strany v kapitole o výchozích hlediscích k dané problematice. Nejen sociální pracovníci, ale také finanční poradkyně, a především samotné matky. Dále by bylo velmi vhodné zvyšovat finanční gramotnost obyvatelek azylových domů, ideálně nějakými osvětovými programy, které by matky informovaly o základních věcech a rizicích, kterým by se měly vyvarovat. Nejen pro jejich dobro, ale také aby tyto informace mohly předat svým dětem, které je budou také velmi potřebovat. Je pravdou, že se ve školách snaží zvyšovat finanční gramotnost, nejvíce si ale děti i přesto odnesou z vlastní rodiny. A pokud matky budou finančně negramotné, je velká pravděpodobnost, že ji předají i svým dětem.

Na počátku své práce jsem předpokládala, že neschopnost osamělých matek uspokojivě hospodařit, je dána především jejich vysokým utrácením. Ukazuje se však, že problém není jen s výdaji, ale také s příjmy. U dvou matek, se kterými jsem spolupracovala, se v průběhu několika měsíců značně měnila výše jejich příjmů. Není snadné vytvářet rezervy, když má osamělá matka stálý příjem, natož když její příjem citelně kolísá. Proto docházím k závěru, že sociální pracovníci by neměli pracovat s matkami jen na vytváření a udržení finanční rezervy, ale především na stabilizaci příjmů. Stabilní příjem je totiž základem pro finanční plánování, vytváření rodinného rozpočtu a následně také zajištění a udržení určité rezervy.

Použitá literatura

- BAJER, Pavel. SPES pomáhá zadluženým domácnostem a nabízí finanční poradenství. *Sociální práce*. 2009a, 9, 2, s. 3. ISSN 1213-6204
- BAJER, Pavel. Projekt Sanace dluhů nabízí možnost postavit se zodpovědně ke svým závazkům. *Sociální práce*. 2009b, 9, 2, s. 2. ISSN 1213-6204
- BAJER, Pavel. Společnost Finanční gramotnost vzdělává občany jako součást prevence proti zadlužování. *Sociální práce*. 2009c, 9, 2, s. 2. ISSN 1213-6204
- BAJER, Pavel. Občanské poradny chtějí poskytovat komplexní a vysoce odborné dluhové poradenství. *Sociální práce*. 2009d, 9, 2, s. 2. ISSN 1213-6204.
- ČERNÁ, Martina. *Finanční poradenství v České republice* [online]. Brno, 2009. 51 s. Bakalářská práce. Masarykova Univerzita
- DVOŘÁČKOVÁ, Veronika. *Problematika osamělých matek s dětmi* [online]. Brno, 2006. 75 s. Diplomová práce. Masarykova Univerzita
- GJURIČOVÁ, Šárka, KUBIČKA, Jiří. *Rodinná terapie: Systemické a narativní přístupy*. 1. vydání. Praha: Grada, 2003. 184 s. ISBN 80-247-0415-3
- KASTOVÁ, Verona. *Krize a tvořivý přístup k ní: Typy životních krizí, jejich dynamika a možnosti krizové intervence*. 1. vydání. Praha: Portál, 2000, 168 s. ISBN 80-7178-365-X
- KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese: Psychoterapeutické kapitoly pro sociální, pedagogické a zdravotnické profese*. 4. vydání. Praha: Portál, 2000. 147 s. ISBN 80-7178-429-X
- KOPŘIVOVÁ, Jana. Žít zcela bez dluhů se jistě dá i v dnešní moderní společnosti, tvrdí ředitel poradny. *Sociální práce*. 2009a, 9, 2, s. 3. ISSN 1213-6204
- KOPŘIVOVÁ, Jana. Člověk v tísní realizuje terénní sociální práci jako účinnou variantu dluhového poradenství. *Sociální práce*. 2009b, 9, 2, s. 4. ISSN 1213-6204
- KVARDOVÁ, Jindřiška. *Azylové domy pro matky s dětmi jako jedna z forem sociální pomoci* [online]. Brno, 2007. 81 s. Diplomová práce. Masarykova Univerzita
- MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. vydání. Praha: SLON, 2003. 161 s. ISBN 80-86429-19-9
- MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Základy sociální práce*. 1. vydání. Praha: Portál, 2001, 312 s. ISBN 80-7178-473-7
- MATOUŠEK, Oldřich; KOLÁČKOVÁ, Jana; KODYMOVÁ, Pavla. *Sociální práce v praxi : Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1. Praha : Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X

NOVESKÝ, Ivan, et al. *Slabikář finanční gramotnosti*. 1. vydání. Praha: Cofet, 2009. 448 s. ISBN 80-254-4207-4

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese: Variabilita a patologie lidské psychiky*. 2. vydání. Praha: Portál, 2000. 444 s. ISBN 80-7178-496-6

VÝROST, Jozef, SLAMĚNÍK, Ivan. *Aplikovaná psychologie I*. 1. vydání. Praha: Portál, 1998. 383 s. ISBN 80-7178-269-6

Zavádění standardů kvality sociálních služeb do praxe: Průvodce poskytovatele. 1. vydání. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2002. 112 s. ISBN 80-86552-45-4

Webové adresy:

Www.afiz.cz [online]. 2010. AFIZ o sobě. Dostupné z WWW: <http://www.afiz.cz/afiz-o-sobe/> (dostupné prosinec 2010)

Www.aktualne.cz [online]. 19.10. 2010. Skoro desetina Čechů je finančně zcela negramotných. Dostupné z WWW: <http://m.aktualne.centrum.cz/article.phtml?id=680488> (dostupné prosinec 2010)

Www.cssdecin.cz [online]. 2009. Azylový dům pro muže a matky s dětmi. Dostupné z WWW: <http://www.cssdecin.cz/azyldum> (dostupné prosinec 2010)

[Http://www.diakoniecce-ostrava.wz.cz/](http://www.diakoniecce-ostrava.wz.cz/) [online]. 2009. Azylový dům Debora pro ženy a matky s dětmi. Dostupné z WWW: <http://www.diakoniecce-ostrava.wz.cz/> (dostupné prosinec 2010)

FELCMAN, Michal. *Www.mesec.cz* [online]. 36.4. 2007. Jak vypadá schůzka s finančním poradcem. Dostupné z WWW: <http://www.mesec.cz/clanky/jak-vypada-schuzka-s-financnim-poradcem/> (dostupné prosinec 2010)

Www.finance.cz [online]. c2010. Co je to finanční poradenství. Dostupné z WWW: <http://www.finance.cz/financni-poradenstvi/informace/definice-financniho-poradenstvi/co-to-je/> (dostupné prosinec 2010)

JANDA, Josef. *Www.mesec.cz* [online]. 11.7.2008. Finanční poradce: svázán vzděláním, etikou a vlastní výkonností. Dostupné z WWW: <http://www.mesec.cz/clanky/financni-poradce-vzdelavani-etika-vykonnost/> (dostupné prosinec 2010)

JANDA, Josef. *Www.penize.cz* [online]. 20.2. 2007. Jak vydělávají finanční zprostředkovatelé. Dostupné z WWW: <http://www.penize.cz/mzda-a-plat/18651-jak-vydelavaji-financni-zprostredkovatele> (dostupné prosinec 2010)

Www.osobni-bankrot.info [online]. 2008. Základní informace o osobním bankrotu. Dostupné z WWW: <http://osobni-bankrot.info/zakladni-informace-o-osobnim-bankrotu.html> (dostupné prosinec 2010)

Www.osobni-bankrot.info [online]. 2008. Osvobození dlužníka od plnění pohledávek. Dostupné z WWW: <http://osobni-bankrot.info/osvobozeni-dluznika-od-plneni-pohledavek.html> (dostupné prosinec 2010)

Www.osobni-bankrot.info [online]. 2008. Způsoby oddlužení. Dostupné z WWW: <http://osobni-bankrot.info/zpusoby-oddluzeni.html> (dostupné prosinec 2010)

ŠINDELÁŘ, Jiří. Www.finance.cz [online]. 14.5. 2009. Jak rozpoznat kvalitního finančního poradce od zprostředkovatele finančních produktů?. Dostupné z WWW: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/219939-jak-rozpoznat-kvalitniho-financniho-poradce-od-zprostredkovatele-financnich-produktu-/> (dostupné prosinec 2010)

ŠINDELÁŘ, Jiří; BIELIK, Igor. Www.finance.cz [online]. 30.11. 2009. Jaká je současná právní úprava finančního poradenství v ČR?. Dostupné z WWW: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/243289/> (dostupné prosinec 2010)

Www.tf.jcu.cz [online]. c2008-10. Provozní standardy kvality sociálních služeb. Dostupné z WWW: <http://www.tf.jcu.cz/getfile/3082ab7b2b2ced80> (dostupné prosinec 2010)

Www.usfcr.cz [online]. 2010 Etický kodex: Unie společností finančního zprostředkování a poradenství. Dostupné z WWW:

http://www.usfcr.cz/docs/Etický_Kodex.pdf (dostupné prosinec 2010)

Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. <http://portal.gov.cz>

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině. <http://www.zakonycr.cz>

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. <http://www.zakonycr.cz>

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. <http://portal.gov.cz>

Zákon č. 277/2009 Sb., zákon o pojišťovnictví. <http://portal.gov.cz>

Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. <http://portal.gov.cz>

Zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu. <http://portal.gov.cz>

Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem. <http://portal.gov.cz>

Zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon. <http://www.zakonycr.cz>

Přílohy

Pondělí 5.4. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	250,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	59,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
Léky	
Dluhy	
Ostatní	

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	

Úterý 6.4. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	200,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	59,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	560,-
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	
ostatní	

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	

Středa 7.4. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	325,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	118,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	
ostatní	

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	

Čtvrtek 8.4. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	300,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	59,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	
ostatní	

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	

Pátek 9.4. 2010

Výdaje	částka
bydlení	3.000,-
jídlo	4.500,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	250,-
cigarety	118,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	3.000,-
ostatní	

Příjmy	částka
plat	9.500,-
rodičovský příspěvek	8.100,-
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	500,-
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	5.000,-
ostatní	

Sobota 10.4. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	220,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	59,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	450,-
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	
ostatní	

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	

Neděle 11.4. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	150,-
mobil	
oblečení & obuv	1.500,-
restaurace, kino	
cigarety	59,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	200,-
léky	
dluhy	
ostatní	

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	

Týdenní souhrn 5.4. – 11.4. 2010

Výdaje	částka
bydlení	3.000,-
jídlo	5.945,-
mobil	
oblečení & obuv	1.500,-
restaurace, kino	250,-
cigarety	331,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	1.010,-
dovolená, výlety	200,-
léky	
dluhy	3.000,-
ostatní	
Výdaje	15.236,-

Příjmy	částka
plat	9.500,-
rodičovský příspěvek	8.100,-
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	500,-
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	5.000,-
ostatní	
Příjmy	23.100,-

Týdenní souhrn: 12.4. – 18.4. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	1.508,-
mobil	
oblečení & obuv	1.200,-
restaurace, kino	
cigarety	535,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	99,-
dluhy	
ostatní	
Výdaje	3.342,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	
Příjmy	

Týdenní souhrn 19.4. – 25.4. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	1.308,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	236,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	
ostatní	
Výdaje	1.544,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	
Příjmy	

Týdenní souhrn: 26.4. – 2.5. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	1.078,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	177,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	100,-
dluhy	
ostatní	
Výdaje	1.356,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	
Příjmy	

Měsíční souhrn: duben

Výdaje	částka
bydlení	3.000,-
jídlo	9.511,-
mobil	
oblečení & obuv	2.700,-
restaurace, kino	250,-
cigarety	1.220,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	1.010,-
dovolená, výlety	200,-
léky	99,-
dluhy	3.000,-
ostatní	
Výdaje celkem	20.980,-

Příjmy	částka
plat	9.500,-
rodičovský příspěvek	8.100,-
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	500,-
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	5.000,-
ostatní	
Příjmy celkem	23.100,-

Týdenní souhrn: 3.5. – 9.5. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	1.250,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	236,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	
ostatní	
Výdaje	1.486,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	
Příjmy	

Týdenní souhrn: 10.5. – 16.5. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	1.315,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	118,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	
ostatní	
Výdaje	1.433,-

Příjmy	částka
plat	3.200,-
rodičovský příspěvek	7.800,-
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	500,-
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	5.000,-
ostatní	
Příjmy	16.500,-

Týdenní souhrn: 17.5. – 23.5. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	350,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	59,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	
ostatní	
Výdaje	409,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	
Příjmy	

Týdenní souhrn: 24.5. – 30.5. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	1.210,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	177,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	
ostatní	
Výdaje	1.387,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	
Příjmy	

Týdenní souhrn: 31.5. – 6.6. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	1.180,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	118,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	
ostatní	
Výdaje	1.298,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	
Příjmy	

Měsíční souhrn: květen

Výdaje	částka
bydlení	3.100,-
jídlo	4.533,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	649,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	100,-
dluhy	
ostatní	
Výdaje celkem	8.402,-

Příjmy	částka
plat	3.200,-
rodičovský příspěvek	7.800,-
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	500,-
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	5.000,-
ostatní	
Příjmy celkem	16.500,-

Týdenní souhrn: 7.6. – 13.6. 2010

Výdaje	částka
bydlení	3.100,-
jídlo	4.490,-
mobil	
oblečení & obuv	1.000,-
restaurace, kino	
cigarety	177,-
děti - potřeby	2.000,-
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	
ostatní	
Výdaje	10.767,-

Příjmy	částka
plat	5.000,-
rodičovský příspěvek	7.800,-
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	500,-
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	5.000,-
ostatní	
Příjmy	18.300,-

Týdenní souhrn: 14.6. – 20.6. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	1.150,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	118,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	100,-
dluhy	
ostatní	
Výdaje	1.368,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	
Příjmy	

Týdenní souhrn: 21.6. – 27.6. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	990,-
mobil	200,-
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	236,-
děti - potřeby	300,-
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	500,-
dovolená, výlety	
léky	150,-
dluhy	
ostatní	
Výdaje	2.376,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	
Příjmy	

Týdenní souhrn: 28.6. – 4.7. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	1.050,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	300,-
cigarety	118,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	
ostatní	
Výdaje	1.468,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	
Příjmy	

Měsíční souhrn: červen

Výdaje	částka
bydlení	3.100,-
jídlo	8.210,-
mobil	200,-
oblečení & obuv	1.000,-
restaurace, kino	
cigarety	885,-
děti - potřeby	2.300,-
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	500,-
dovolená, výlety	
léky	250,-
dluhy	
ostatní	
Výdaje celkem	16.445,-

Příjmy	částka
plat	5.000,-
rodičovský příspěvek	7.800,-
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	500,-
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	5.000,-
ostatní	
Příjmy celkem	18.300,-

Týdenní souhrn: 5.7. – 11.7. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	1.250,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	177,-
děti - potřeby	300,-
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	150,-
dluhy	
ostatní	
Výdaje	1.877,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	
Příjmy	

Týdenní souhrn: 12.7. – 18.7. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	1.500,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	118,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	
ostatní	
Výdaje	1.618,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	4.600,-
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	
Příjmy	4.600,-

Týdenní souhrn: 19.7. – 25.7. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	1.050,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	118,-
děti - potřeby	500,-
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	
ostatní	
Výdaje	1.668,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	
Příjmy	

Týdenní souhrn: 26.7. – 1.8. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	1.150,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	59,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	
ostatní	
Výdaje	1.209,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	
Příjmy	

Měsíční souhrn: červenec

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	5.350,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	300,-
cigarety	472,-
děti - potřeby	800,-
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	150,-
dluhy	
ostatní	
Výdaje celkem	7.072,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	4.600,-
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	
Příjmy celkem	4.600,-

Týdenní souhrn: 2.8. – 8.8. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	1.050,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	59,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	
ostatní	
Výdaje	1.109,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	
Příjmy	

Týdenní souhrn: 9.8. – 15.8. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	2.900,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	59,-
děti - potřeby	500,-
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	3.200,-
ostatní	
Výdaje	6.659,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	4.700,-
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	3.000,-
ostatní	
Příjmy	7.700,-

Týdenní souhrn: 16.8. – 22.8. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	1.050,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	59,-
děti - potřeby	300,-
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	200,-
dluhy	
ostatní	
Výdaje	1.609,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	
Příjmy	

Týdenní souhrn: 23.8. – 29.8. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	1.100,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	118,-
děti - potřeby	
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	
ostatní	
Výdaje	1.218,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	
Příjmy	

Týdenní souhrn: 30.8. – 5.9. 2010

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	1.150,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	59,-
děti - potřeby	300,-
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	
dluhy	
ostatní	
Výdaje	1.509,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	
ostatní	
Příjmy	

Měsíční souhrn: srpen

Výdaje	částka
bydlení	
jídlo	6.600,-
mobil	
oblečení & obuv	
restaurace, kino	
cigarety	295,-
děti - potřeby	800,-
děti - hračky	
dárky - narozeniny, svátky	
dovolená, výlety	
léky	200,-
dluhy	3.200,-
ostatní	
Výdaje celkem	11.095,-

Příjmy	částka
plat	
rodičovský příspěvek	4.700,-
sociální příspěvek	
přídavek na dítě	
životní a existenční minimum	
podpora v nezaměstnanosti	
hmotná nouze	
příspěvek na bydlení	
výživné	3.000,-
ostatní	
Příjmy celkem	7.700,-

Celkový přehled

<i>Měsíc</i>	<i>Vkladní knížka</i>	<i>Příjmy</i>	<i>Výdaje</i>	<i>Rozdíl</i>	<i>Rezerva</i>
duben	1.000,-	23.100,-	20.991,-	1.200,-	1.000,-
květen	2.000,-	16.500,-	8.402,-	4.500,-	3.000,-
červen	2.000,-	18.300,-	16.445,-	- 145,-	0,-
červenec	0,-	4.600,-	7.072,-	- 2.472,-	0,-
srpen	0,-	7.700,-	11.095,-	- 3.395,-	0,-